

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 ตำบลบ้านใหม่
อำเภอเมืองนครราชสีมา
จังหวัดนครราชสีมา

นายกิตติพงษ์ วิริยะธรรมไพศาล

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

นายกิตติพงษ์ วิริยะธรรมไพศาล : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :
กรณีศึกษาหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 ตำบลบ้านใหม่
อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์มิ่งกล ผงชนศฤกษ์ 118 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2544 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2545

หมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 มีกลุ่มที่ประชาชนร่วมกันก่อตั้งขึ้น จำนวน 1 กลุ่ม คือ กลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิก 191 ราย มีเงินออมทั้งสิ้น 61,841.89 บาท มีคณะกรรมการบริหารงานจำนวน 14 คน แยกเป็นชาย 7 คนและหญิง 7 คน โดยได้รับการแต่งตั้งจากการเลือกตั้งของสมาชิกในชุมชน โดยทัศนะของสมาชิกในชุมชนที่แสดงไว้ในแบบรายงาน 2 สามารถสรุปได้ว่าหมู่บ้านศิระชะเลิง มีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังมีทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำหมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน ว่ามีบทบาทไม่ชัดเจนทำให้สมาชิกในชุมชน 50 % มีความไม่แน่ใจและไม่คิดว่าผู้นำชุมชนมีคุณธรรม ยุติธรรม จากความไม่แน่ใจในตัวผู้นำหมู่บ้านส่งผลให้ความศรัทธาในการที่จะอุทิศตัวของประชาชนต่อชุมชนนั้นน้อยลงตามไปด้วย กลายเป็นว่าการเป็นตัวอย่างที่ไม่ชัดเจนของผู้นำได้กลายเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางภาครัฐเคยสนับสนุนมาและที่สำคัญคือการดำเนินงานของกองทุนเงินล้านของหมู่บ้าน

ผลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายกรณี พบข้อเท็จจริงบางประการว่า มีผู้ที่กู้เงินไปประกอบอาชีพจริงและไม่จริง ผู้ที่มีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ ทำให้ในแต่ละเดือน ผู้กู้จะต้องหมุนเวียนเงินเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่หลายทาง ซึ่งนี่ถือว่าเป็นปัจจัยที่จะทำให้การดำเนินการบริหารกองทุนเงินล้านมีปัญหาในอนาคตอันใกล้อย่างแน่นอน และในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านมองว่า หมู่บ้านจะมีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้นนั้นจะต้องมีผู้นำที่มีความริเริ่มสร้างสรรค์ เสียสละ ประกอบกับการติดตามให้คำแนะนำจากภาครัฐอย่างต่องเนื่องและสุดท้ายคือความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อชุมชนของประชาชนทุกคนในหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์มงคล ผงชนสถยัญญ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์กัญจมน แสงทอง อาจารย์นิเทศก์
- คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- พัฒนาชุมชนประจำตำบลบ้านใหม่ คุณนรี
- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน ฯ ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

กิตติพงษ์ วิริยะธรรมไพศาล

สิงหาคม 2545

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

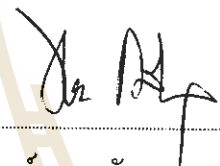
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขา^{MS}การจัดการและประเมิน^{CR}โครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

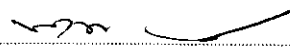
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

 (อาจารย์มงคล ผงชนสฤษฎ์)

กรรมการสอบ

 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

 (รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ. 2545

23 ก.ย. 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
หน้าอำนวยการ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทางทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 ปรัชญาบรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	4
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	6
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	7
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	8

สารบัญ (ต่อ)

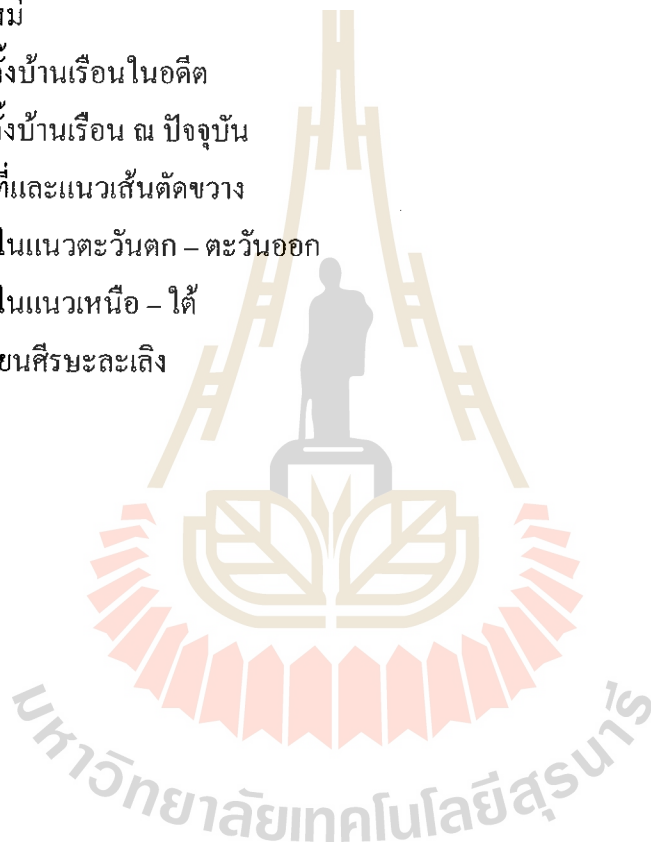
	หน้า
บทที่ 2	
ปรัทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)	
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	9
7. หลักการประเมิน โครงการแบบชีพพ์โมเดล	11
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	15
บทที่ 3	
วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมินโครงการ	16
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	17
3. ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	17
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	23
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	25
บทที่ 4	
ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	26
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	44
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	48
บทที่ 5	
สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	58
บรรณานุกรม	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	
ก. ระเบียบและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	64
1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	65
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	72
3. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านศิริชะละเลิง หมู่ 10 พ.ศ.2544	94
4. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง	100
5. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง	101
ข. แสดงรายชื่อผู้ให้คำสัมภาษณ์	112
ค. ตารางแสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ชุมชนศิริชะละเลิง หมู่ 10	114
ง. ภาพกิจกรรมการจัดเวทีประชาคมของตำบลบ้านใหม่	116
ประวัติผู้เขียน	118

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2.1 แนวความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม	12
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของ สตัฟเฟิลบีม	14
3.1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	18
4.1 คำปล้ำบ้านใหม่	33
4.2 ลักษณะการตั้งบ้านเรือนในอดีต	34
4.3 ลักษณะการตั้งบ้านเรือน ณ ปัจจุบัน	34
4.4 โชนของพื้นที่และแนวเส้นตัดขวาง	35
4.5 ภาพตัดขวางในแนวตะวันตก – ตะวันออก	37
4.6 ภาพตัดขวางในแนวเหนือ – ใต้	37
4.7 แผนผังโรงเรียนศิรยะละเต็ง	41

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงแบบรายงานที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้	24
4.1 แสดงจำนวนนักเรียนของโรงเรียนศิรชะละเลิง	40
4.2 จำนวนครู อาจารย์ ที่ประจำโรงเรียนศิรชะละเลิง	41

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นนโยบายการกระจายอำนาจที่เป็นรูปธรรมนโยบายหนึ่งของรัฐบาลชุดปัจจุบัน เพื่อต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ที่กำลังเผชิญอยู่ แนวคิดนี้เป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของประชาชนในระดับฐานรากของประเทศ โดยมีปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ การเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองได้ มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544) ซึ่งปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านศิริชะละเลิง หมู่ 10 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว และเพื่อให้การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านศิริชะละเลิง หมู่ 10 มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาลัทธิสุตฺรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำหมู่บ้านในหมู่บ้านนั้น ๆ และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ “ สารนิพนธ์ ” (Substantive Report)

เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านสีระชะเลิง หมู่ 10 บรรลุเป้าหมายของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด

2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของรัฐบาลว่ามีปัจจัยใดบ้าง

2.3 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสีระชะเลิง หมู่ 10 ครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ ชิฟฟ์โมเดล ” ซึ่งเป็นแนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam 's CIPP Model) โดยสตัฟเฟิลบีมได้กล่าวว่า การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ ซึ่งสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท มีรายละเอียด ดังนี้ (ชูฉวีวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. 2545 : 90)

3.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของโครงการ

3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินโครงการ

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้ข้อมูลในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

3.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบเทียบกับผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 4.1 ศึกษาทำความเข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล
- 4.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านศิริชะละเลิง หมู่ 10
- 4.3 ประยุกต์แนวคิดของสตีเฟลปป์มในการวิเคราะห์ข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านศิริชะละเลิงหมู่ 10 พร้อมทั้งทำการกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- 4.4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
- 4.5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบ
- 4.6 สรุปผล ข้อเสนอแนะ เพื่อการจัดการกองทุนหมู่บ้านศิริชะละเลิง หมู่ 10 ที่มีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษารั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

- 5.1 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านศิริชะละเลิง หมู่ 10
- 5.2 ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน ฯ
- 5.3 ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ฯ
- 5.4 ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

ปฏิทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาการต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎี และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 8 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1.2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 1.2.2 การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 1.2.3 การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 1.2.4 การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

1.3.2 ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.3.4 เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแต่ละชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

1.3.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

1.4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย (ชุดวิชาสารนิพนธ์. 2545 : 29)

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด รายละเอียดเพิ่มเติมแสดงไว้ที่ภาคผนวก ก-1 (ชุควิชาสารนิพนธ์. 2545 : 31)

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 กล่าวว่

3.1 จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

3.2 การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ดังนี้ (ชุควิชาสารนิพนธ์. 2545 : 31)

กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี. 2545 : 18)

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยืนยันในการปกครองระบบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4) (รายละเอียดเพิ่มเติมแสดง ไว้ที่ภาคผนวก ก-4)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ชุติวารสารนิพนธ์. 2545 : 32 และ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คู่มือสำหรับประชาชน. 2545 10)

4.1 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4.1.1 จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

4.1.2 ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน

4.1.3 เปิดบัญชีกับธนาคาร

4.2 การประเมินความพร้อมของกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารและคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- 4.2.1 การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- 4.2.2 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- 4.2.3 ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
- 4.2.4 ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
- 4.2.5 การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
- 4.2.6 การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุน
- 4.2.7 การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

(รายละเอียดเพิ่มเติมแสดงไว้ที่ภาคผนวก ก-5)

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านศิริชะละเลิง หมู่ 10 มีดังต่อไปนี้

เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านศิริชะละเลิง ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการออม เสียสละ เอื้ออาทร และเป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงได้ทำการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนเงินล้านของหมู่บ้านศิริชะละเลิง หมู่ 10 ขึ้น โดยมีประเด็นที่สำคัญดังนี้ (ระเบียบข้อบังคับกองทุนศิริชะละเลิง หมู่ 10. 2544 1-6:)

5.1 คุณสมบัติของสมาชิก จะต้องมียุ 20 ปีบริบูรณ์ อาศัยอยู่ในหมู่บ้านศิริชะละเลิง หมู่ที่ 10 ไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนก่อตั้งกองทุน มีเงินฝากออมทรัพย์ / เงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อย 2 หุ้น

5.2 เงินฝากออมทรัพย์ / เงินฝากสัจจะ สมาชิกทุกคนจะต้องนำเงินฝากทุกวันที่ 1-5 ของทุก ๆ เดือน หากสมาชิกขาดการส่งเงินฝากออกทรัพย์ เกิน 3 เดือน สมาชิกไม่มีสิทธิกู้เงินจากกองทุน

5.3 ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 5.3.1 พัฒนาอาชีพ
- 5.3.2 สร้างงาน
- 5.3.3 สร้างและหรือเพิ่มรายได้
- 5.3.4 ลดค่าใช้จ่าย
- 5.3.5 เหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน (ด้านอาชีพ)

5.4 การขอกู้ สมาชิกที่มีความประสงค์จะขอกู้เงินกองทุนจะต้องทำการกรอกรายละเอียดตามที่คณะกรรมการกองทุนได้จัดทำไว้แล้ว อย่างละเอียดและถูกต้อง

5.5 การอนุมัติเงินกู้ คณะกรรมการจะทำการพิจารณาจากโครงการที่ผู้กู้ได้เขียนมาตามแบบฟอร์ม ว่าเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

5.6 การชำระคืนเงินกู้ ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมคัวยดอกเบี้ยภายในระยะเวลา 1 ปี

5.7 อัตราดอกเบี้ย กำหนดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี

5.8 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อคณะกรรมการได้จัดทำงบดุลของกองทุนแล้วพบว่ากำไรสุทธิ จึงทำการจัดสรรได้ ดังนี้

5.8.1 หักเข้ากองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน 30 %

5.8.2 ปั่นผลคืนให้สมาชิก 30 %

5.8.3 เป็นค่าตอบแทนกรรมการ 20 %

5.8.4 เป็นทุนการศึกษาเด็กยากจน 5 %

5.8.5 เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์หมู่บ้าน 5 %

5.8.6 เป็นทุนสำหรับผู้ด้อยโอกาสและคนชรา 10 %

เมื่อจัดทำกฎระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีการบริหารจัดการกองทุนแล้ว ทั้งคณะกรรมการและสมาชิกจะต้องมีกิจกรรมหลักร่วมกัน ดังนี้

1. การรับสมาชิก
2. การจัดทำบัญชี
3. การตรวจสอบการทำบัญชี
4. การจัดประชุมสมาชิก

(รายละเอียดเพิ่มเติมแสดงไว้ที่ภาคผนวก ก -3)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้ (ชุติวารสารนิพนธ์. 2545 : 33)

6.1 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6.2 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ดังกล่าวแล้วให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

6.3 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

6.4 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6.5 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6.6 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

6.7 ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุเบี้ยหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่งหรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

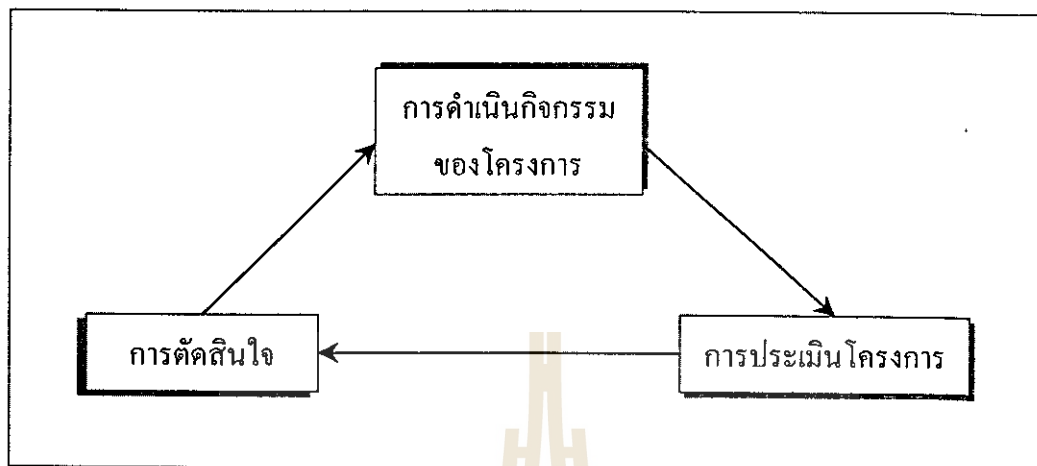
6.8 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นสภาพจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล

การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกสำหรับการตัดสินใจ โดยมีแนวความคิดพื้นฐานดังแผนภาพที่

แผนภาพที่ 2.1 แนวความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม
(ชุควิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. 2545 : 90)

สตัฟเฟิลบีมได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบของการประเมินว่ารูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่ประเมินซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (ชุควิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. 2545 : 90-91)

7.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนการประเมินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

7.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อการพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ

7.3 การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้ดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

7.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้ (ชุควิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. 2545 : 91)

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decision) เป็นการตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำมาใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

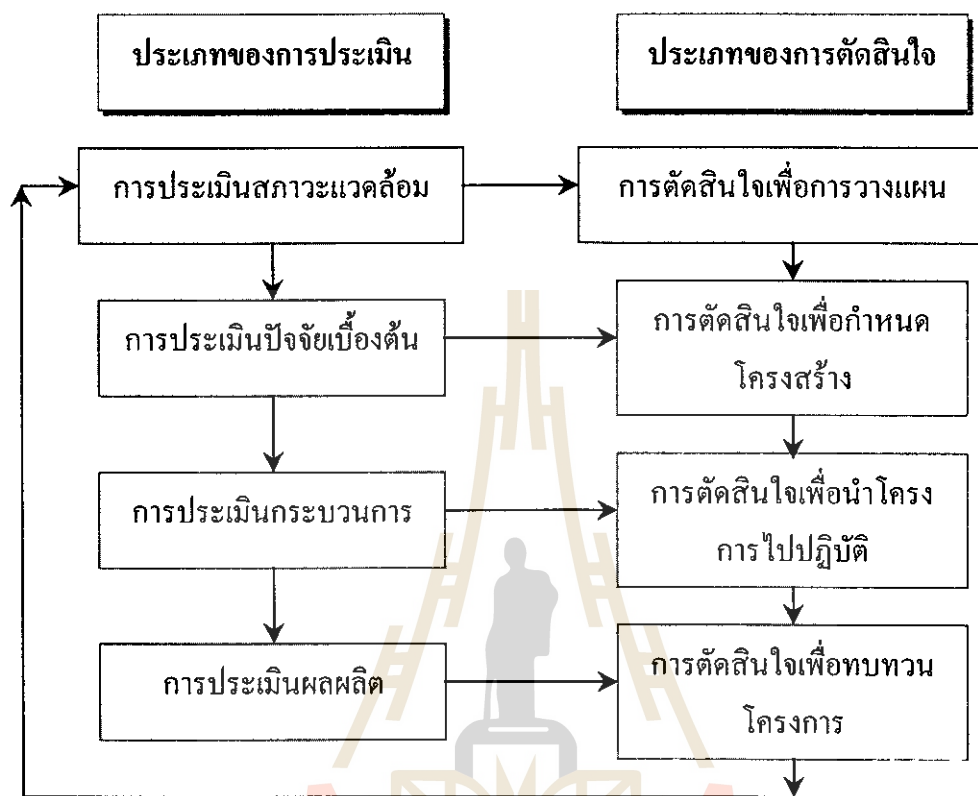
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสต๊ฟเฟิลบีมได้นำเสนอแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภาพที่ 2.2

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

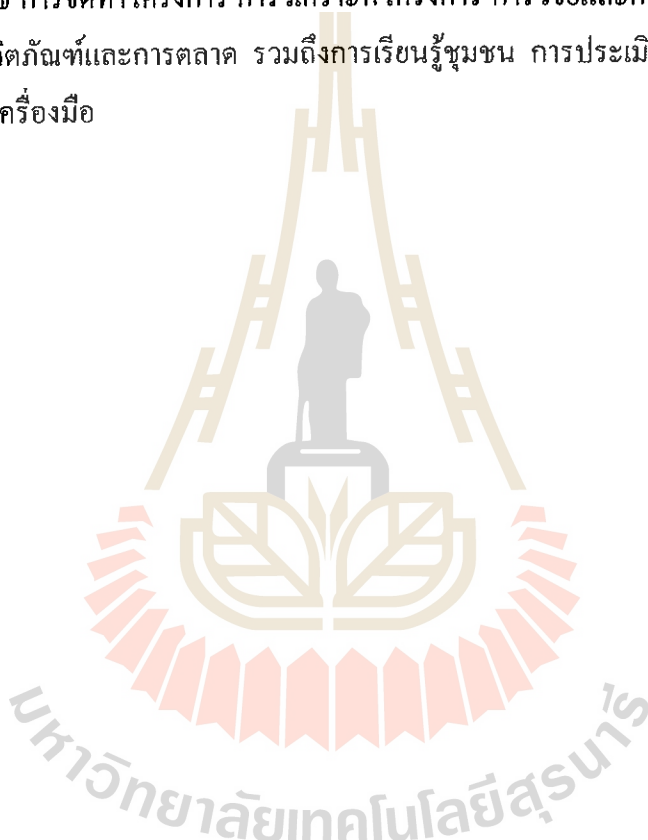

แผนภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม
(ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. 2545 : 91)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสี่ระยะละเลิง หมู่ 10 ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ชิพโมเดล ดังกล่าวแล้ว

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชน ที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความจริง 3 ประการ ดังที่ระบุไว้แล้วในวัตถุประสงค์ในบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทที่ 3 จึงมี 6 ด้าน ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประยุกต์รูปแบบการประเมินที่เป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งมีแนวคิด และรูปแบบการประเมินที่ใช้ที่สำคัญ ดังนี้

ไทเลอร์ (Tyler) ได้แสดงกรอบแนวความคิดของการประเมินในยุคใหม่ว่า การประเมินควรจะมีลักษณะการดำเนินการ ดังนี้ การประเมินจุดประสงค์ การประเมินแผนการเรียนรู้ การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ นอกจากนี้ไทเลอร์ได้เพิ่มเติมว่า การประเมินเพื่อตัดสินความสำเร็จของโครงการนั้น ควรจะพิจารณาความสำเร็จของส่วนรวมด้วย และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

ครอนบาค (Cronbach) ได้เสนอวิธีการประเมินที่ใช้ในการประเมินการเรียนการสอนออกเป็น การศึกษากระบวนการ การวัดศักยภาพของผู้เรียน การวัดเจตคติและการติดตามผล นอกจากนี้ครอนบาค ได้เพิ่มเติมว่า การประเมินโครงการด้านการเรียนการสอนไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการเท่านั้น แต่ควรจะมีการพิจารณาประเมินผลกระทบข้างเคียงที่เกิดจากโครงการด้วย

สคริปเวเน (Scriven) ได้กล่าวว่าการประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน โดยสคริปเวเน ได้พยายามสร้างรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดของไทเลอร์ และครอนบาค เข้าด้วยกัน โดยสรุปแล้วสคริปเวเนได้จำแนกการประเมินออกเป็น การประเมินคุณค่าภายในและการประเมินความคุ้มค่า

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี โดยเน้นการวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มประชากร คือ หมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 ในชุมชนมีครัวเรือน 350 ครอบครัวย มีบ้าน 288 หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด 1,209 คน (อยู่จริง 1,102) แยกเป็นชาย 492 คน และหญิง 717 คน (ข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้าน 1 สิงหาคม พ.ศ.2544)

กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกในชุมชนบางส่วนที่ใช้เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร ทำการศึกษาตามแบบรายงาน ตั้งแต่ บร. 1 – 12 โดยกระบวนการสัมภาษณ์บุคคลตามที่ บร. ระบุไว้ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากพัฒนากรอำเภอ ซึ่งได้แก่ ข้อมูล กชช. 2ค จปฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษานี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้แนวคิดของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (คู่มือการจัดเก็บข้อมูล บร. 1 –12. 2545) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของหมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 และทำการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างที่จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่ม ๆ ในพื้นที่ศึกษา ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีตัวแทนผู้ให้ข้อมูลที่จะใช้ในการประเมินโดยภาพรวมของหมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10

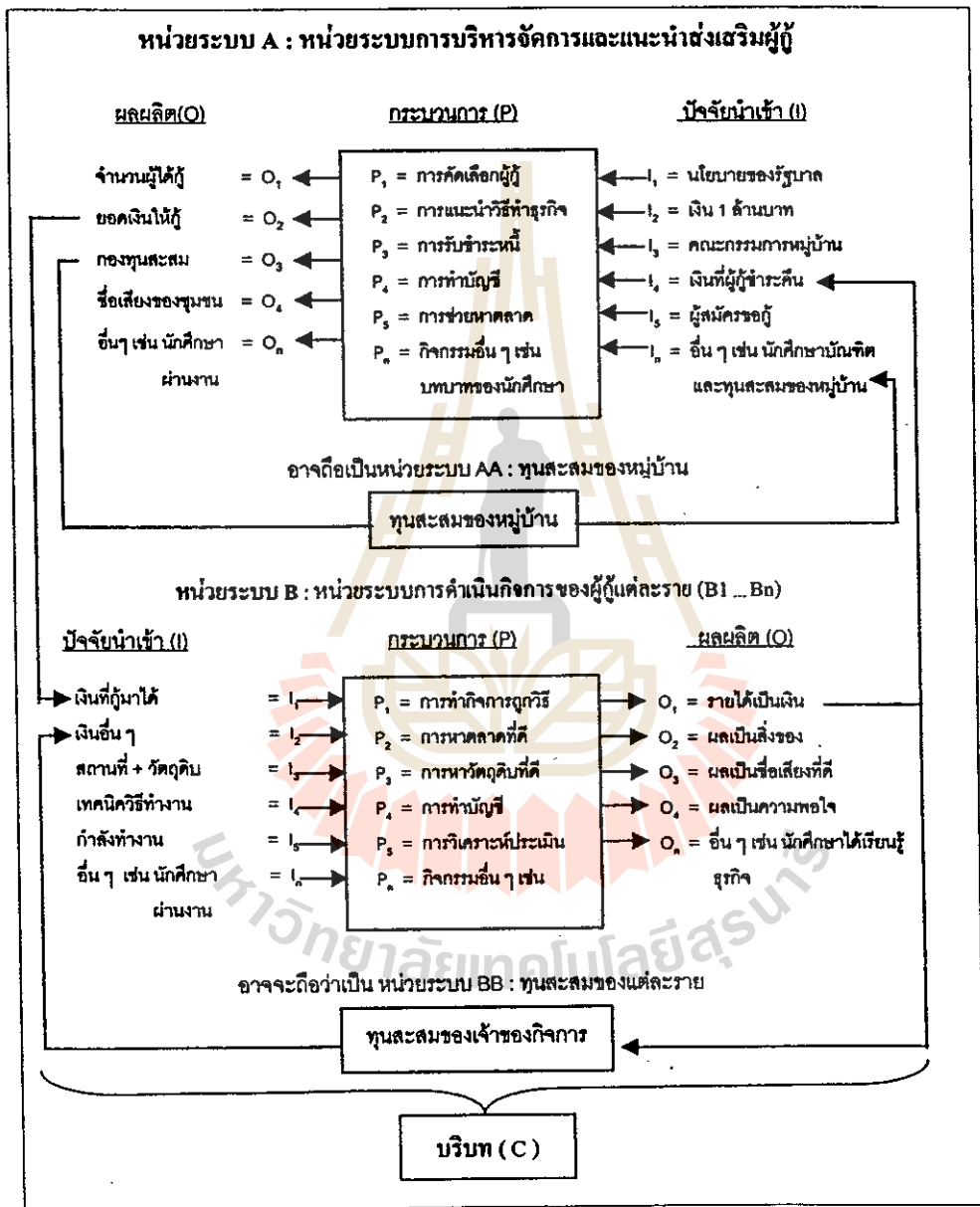
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 3.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 3.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 3.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

แผนภาพข้างล่างนี้แสดงองค์ประกอบภายใน ของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ ซัพพลายโมเดล ” ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

แผนภาพที่ 3.1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ชุตติวารสารนิพนธ์. 2545. 21)

แผนภาพที่ 3.1 ได้แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิตตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่นสภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

ตัวชี้วัดบริบท

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และ
ตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม
(SMEs)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคน เรียกว่า ความล้มเหลว
ของท้องถิ่นชนบท
6. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน / ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ
สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน / ชุมชนและตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวบ่งชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปร
ตาม บร.1 ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน / ชุมชน
2. สภาพปัจจุบัน
3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน
4. ด้านวัฒนธรรม

ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย
2 หน่วยระบบ ดังนี้

หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึง
เป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ ก็คือตัวชี้วัดที่กล่าวมาแล้ว ในตอนที่ 3

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 2.5 ผู้สมัครขอกู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การรับชำระหนี้
- 3.3 การทำบัญชี

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result)
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

- 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1.3.1 ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน
 - 1.3.2 หนี้สินในระบบและนอกระบบของผู้กู้
 - 1.3.3 รายได้ของครอบครัว
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 เงินที่กู้มาได้
 - 2.2 สถานที่ และวัตถุดิบ
 - 2.3 เทคนิควิธีทำงาน
 - 2.4 กำลังทำงาน
 - 2.5 เงินอื่น ๆ
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การทำกิจการฎกวิธี
 - 3.2 การหาตลาดที่ดี
 - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4 การทำบัญชี
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมิน 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสิทธิภาพสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระ และข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้น จึงไม่ได้แสดงวิธีการโดยละเอียดในการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบ การดำเนินการของผู้รู้แต่ละราย

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธีอัน ได้แก่

1. การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. 1 – 12 ซึ่งทางภาครัฐส่วนกลางได้กำหนดไว้
2. การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน จะทำการเชิญผู้ที่มีประกอบอาชีพเดียวกันเข้าร่วม

แสดงทัศนคติเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานมากขึ้น นอกจากเรื่องอาชีพแล้วก็สามารถที่จะจัดประชุมในเรื่องของการจัดทำแผนแม่บทของหมู่บ้าน ตำบล เป็นต้น

3. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม จะเป็นการเก็บข้อมูลเมื่อทางหมู่บ้านมีกิจกรรม เช่น งาน 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ การทำบุญตักบาตรประจำปี เป็นต้น โดยผู้สังเกตจะเข้าไปร่วมกับชาวบ้านในการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจชุมชนมากขึ้น

4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จะเป็นการสังเกตการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชาวบ้าน สังเกตการทำกิจกรรมในแต่ละวันของครัวเรือน โดยการมองผ่าน ๆ ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้น

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่า มีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มา หรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกล้าจนได้ประเด็นที่ชัดเจน ดังปรากฏในบทที่ 4

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงแบบรายงานที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

แบบรายงาน	การปฏิบัติ
<p>บร. 1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน</p>	<p>- ทำการสัมภาษณ์จากประชาชนในชุมชน พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลจาก กชช 2ค จปฐ ฯลฯ</p>
<p>บร. 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน</p>	<p>- สัมภาษณ์ประชาชน 50 % ของจำนวนครอบครัว</p>
<p>บร. 3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านฯ</p>	<p>- สัมภาษณ์กรรมการกองทุน / สมาชิก / ประชาชนทั่วไป</p>
<p>บร. 4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน</p>	<p>- เก็บข้อมูลจากกรรมการ / สมาชิกกองทุนฯ</p>
<p>บร. 5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง</p>	<p>- เก็บข้อมูลจากกรรมการกองทุนฯ หรือผู้นำหมู่บ้านในตำบลเดียวกันมาพบกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน</p>
<p>บร. 6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง</p>	<p>- เก็บข้อมูลจากการจัดกลุ่มเสวนาสมาชิกกองทุนที่กู้เงินและมีกิจกรรมประกอบอาชีพเดียวกันในหมู่บ้านเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน</p>
<p>บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี</p>	<p>- ศึกษาเจาะลึกเป็นรายกรณีสมาชิกกองทุนที่ได้รับเงินกู้ทุกคน</p>
<p>บร. 12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน</p>	<p>- จัดเวทีวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชนหรือหมู่บ้าน โดยให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม</p>

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ตามบร. ต่าง ๆ นั้น สามารถแยกตามลักษณะของข้อมูล ได้ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ สามารถทำการรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยกระบวนการ ดังนี้

1.1 การสังเกตการณ์ ผู้วิจัยต้องพิจารณาสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ

1.1.1 สิ่งที่จะสังเกตการณ์ ผู้วิจัยจะต้องกำหนดว่าจะทำการสังเกตอะไร ผู้วิจัยต้องนิยามเชิงปฏิบัติการที่ชัดเจนแล้วจึงสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่ต้องการศึกษา

1.1.2 วัน เวลา และการจดบันทึก ผู้วิจัยต้องจัดทำตารางเพื่อที่จะใช้ในการจดบันทึกอย่างละเอียด เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงต่อไป

1.2.3 การวินิจฉัย ผู้วิจัยต้องทำการวินิจฉัยพฤติกรรมที่สังเกตให้ถูกต้องมากที่สุด ตามแนวทางประเด็นที่สนใจต้องการทราบ สำหรับการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยต้องการทราบศักยภาพของชุมชนกับการดำเนินการของกองทุนเงินล้าน

1.2 การสัมภาษณ์ ตามหัวข้อประกอบในแต่ละ บร. ด้วยการพูดคุย การร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งร่วมในขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของกลุ่ม หรือชุมชนที่ทำการศึกษาแล้วทำการจดบันทึกในสมุดจดบันทึกสนาม อย่างละเอียด

2. ข้อมูลทุติยภูมิ จะเป็นลักษณะของการใช้ข้อมูล ข้อเสนอของบุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่น ที่ได้ทำการศึกษา และรวบรวมเอาไว้แล้ว เช่น ข้อมูล กชช. 2ค หรือ จปฐ เป็นต้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งในการวิจัยประเภทนี้จำเป็นที่จะต้องใช้การจดบันทึกอย่างซื่อตรง ตรงไปตรงมา อันเป็นการจดบันทึกจากปากคำของบุคคลและกลุ่มบุคคลที่กำลังศึกษา ทั้งทำการบันทึกอย่างละเอียดถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เห็นและได้ยิน ด้วยการทำสมุดบันทึกสนาม (field notes) เพราะต้องใช้สมุดบันทึกสนามมาทำการวิเคราะห์ ดังนั้นการจดบันทึกอย่างเป็นระบบ ถูกต้องตามความเป็นจริงของเรื่องราวที่ศึกษามากที่สุด จะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นมีประสิทธิภาพ พร้อมกับมีการอ้างอิงผู้ให้ข้อมูลก็จะทำให้น่าเชื่อถือมากขึ้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อมูลที่มีลักษณะตัวเลข สามารถทำการคำนวณได้ เช่น ร้อยละของผู้ที่มีความคิดว่าผู้นำชุมชนมีคุณธรรม ร้อยละของครอบครัวที่สามารถประกอบอาชีพได้ เป็นต้น

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมิน

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิฟท์ โมเดล ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-2 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ในตอนที่ 3 ซึ่งสามารถแสดงผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

จากการที่ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าส่งออกได้ลดลงจากเดิมที่เคยมีการขยายตัวยุติลงเร็วกว่าร้อยละ 20 กลับมีการหดตัวลง ภาคเอกชนบางรายไม่สามารถชำระหนี้ต่างประเทศได้ทันตามกำหนด ภาวะธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีการเสนอขายล้นตลาด ส่งผลให้ธุรกิจซวนเซและก่อให้เกิดหนี้เสียจำนวนมากในสถาบันการเงิน นับตั้งแต่ปี 2539 สัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่องทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน โดยภาคเอกชนมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก ทางด้านภาระหนี้สาธารณะเฉลี่ยต่อหัวของประชากรทั้งประเทศ พบว่าในปี 2539 ภาระหนี้ต่อกบประมาณ 7,100 บาท/คน และเพิ่มขึ้นเป็น 12,594 และ 21,306 บาท/คน ในปี 2540 และ 2541 ตามลำดับ (บังอรรัตน์และคณะ. 2542) ซึ่งจากปัญหาภาระหนี้ที่ประเทศต้องแบกรับนั้นจึงทำให้ประเทศจำเป็นต้องเข้าร่วมในโครงการขอรับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) จากการเข้าร่วมโครงการดังกล่าวและโครงการอื่นๆ นั้นยังส่งผลให้ภาระหนี้ภาครัฐสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว กอปรกับการดำเนินนโยบายการคลังในลักษณะขยายตัวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยงบประมาณแบบขาดดุล รัฐบาลจึงไม่เพียงแต่จะต้องก่อหนี้เพิ่มขึ้น โดยการกู้ยืมเงินทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ เพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการกู้เพื่อชดเชยภาระหนี้ของ

กองทุนเพื่อการฟื้นฟู ฯ ด้วย ทำให้ระดับหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 14.87 % ของ GDP ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจและสะสมมาถึงปัจจุบันอยู่ในระดับ 55.8% ของ GDP ก่อให้เกิดภาระในการชำระหนี้คืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยในอนาคตของภาครัฐ และนับเป็นข้อจำกัดในการบริหารประเทศ เนื่องจากภาระหนี้ที่อยู่ในระดับสูงทำให้ขีดความสามารถของภาครัฐในการก่อหนี้เพิ่มขึ้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจถูกจำกัดลง ซึ่งทำให้มีผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมอย่างจริงจังในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 5 ถึงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2525-2544) โดยเป้าหมายของการพัฒนาธุรกิจ SMEs ก็เพื่อเป็นเครื่องมือกระจายการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดตลอดจนเกิดการสร้างงานและสร้างรายได้ในท้องถิ่น มากกว่าที่จะเน้นการสร้างความเข้มแข็งของตัวธุรกิจ SMEs ดังนั้น นโยบายและมาตรการสนับสนุนจึงเป็นไปในลักษณะให้การช่วยเหลือทางการเงินและการฝึกอบรมอาชีพอย่างใดก็ตามหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของ SMEs ในการเข้ามาช่วยมีบทบาทฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จึงกำหนดนโยบายในการให้การสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้ SMEs ดังต่อไปนี้ (กลุ่มงานประสานงานแผนอุตสาหกรรม. 2542)

นโยบายที่หนึ่ง สนับสนุนการบ่มเพาะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมภายใต้แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม เพื่อให้ SMEs มีการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและขยายตัวเพิ่มขึ้นและมีการพัฒนาการจับกลุ่มของธุรกิจที่เป็นระบบครบวงจรตลอดจนใช้เป็นเครื่องสนับสนุนการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคได้อย่างเต็มที่

นโยบายที่สอง จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการสนับสนุนและส่งเสริมให้กลไกและกระบวนการพัฒนาและส่งเสริม SMEs เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยในแผนแม่บทได้กำหนดกลยุทธ์หลัก 7 ประการ ได้แก่ การยกระดับความสามารถทางเทคโนโลยีและการจัดการ การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรมนุษย์ การสร้างและขยายโอกาสทางตลาด การสร้างระบบสนับสนุนแหล่งเงินทุน การปรับสภาพแวดล้อมธุรกิจ การพัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและชุมชน และการสร้างความเชื่อมโยงกลุ่มวิสาหกิจครบวงจร (cluster) ซึ่งแผนนี้ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2543 (กลุ่มงานประสานงานแผนอุตสาหกรรม. 2542)

นโยบายที่สาม จัดตั้งสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้เป็นกลไกสนับสนุนและส่งเสริมผู้ประกอบการรวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ เพื่อสร้างศักยภาพของอุตสาหกรรมพร้อมไปกับการพัฒนาขีดความสามารถ

ของผู้ประกอบการ SMEs ขณะเดียวกันก็ได้มีการจัดฝึกอบรมและพัฒนาระดับฝีมือแรงงานให้มีทักษะเพิ่มสูงขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม และเร่งส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าไทยให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้นรวมถึงสนับสนุนการขยายฐานอุตสาหกรรมและรับช่วงการผลิต ในลักษณะนิคมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กสนับสนุนศูนย์อุตสาหกรรมของกลุ่มจังหวัด เพิ่มบทบาทเอกชนในการร่วมลงทุนกับภาครัฐในรูปแบบต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

นโยบายที่สี่ ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543 เพื่อเป็นรากฐานให้การส่งเสริม SMEs เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง และเกิดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านเทคโนโลยีการผลิต การจัดการ การตลาด และการเงิน เป็นต้น โดยให้ตั้งคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนส่งเสริม SMEs และให้กองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นฝ่ายเลขานุการ รวมทั้งทำหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อการส่งเสริมที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน นอกจากนี้ยังให้มีการตั้งกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อสนับสนุนการพัฒนา SMEs ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

นโยบายที่ห้า สนับสนุนอุตสาหกรรมชุมชนที่มีชุมชนเป็นเจ้าของและรับผิดชอบการบริหารจัดการด้วยตนเอง และสร้างความร่วมมือกับภาครัฐกิจเอกชนและองค์การพัฒนาชุมชน สำหรับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่ดำเนินการอยู่แล้ว ทั้งในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และในส่วนภูมิภาคหน่วยงานของรัฐจะให้บริการช่วยเหลือสนับสนุนร่วมกับภาคเอกชน

1.1.3 ปัญหาการขาดดุลการค้า และภาระหนี้สินกับต่างประเทศ

ในปัจจุบันปัญหานี้มีลักษณะที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ทั้งนี้เนื่องจากการใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะทางเศรษฐกิจของเรานั้นเอง เราส่งสินค้าจากต่างประเทศเข้ามามาก แต่ส่งออกสินค้าของเราไปขายยังต่างประเทศได้น้อย การขาดดุลการค้าจึงเป็นไปในอัตราสูงต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน แม้ว่าทุกวันนี้รัฐบาลจะพยายามลดการขาดดุลการค้าลงบ้าง แต่ก็ยังขาดดุลอยู่ยิ่งกว่า ส่วนภาระหนี้สินของประเทศนั้น ก็เนื่องมาจากการกู้เงินจากต่างประเทศ โดยยังมีได้ก่อให้เกิดผลคุ้มค่าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่เท่าที่ควร ทั้งนี้ก็เพราะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง ทั้งมีการะ ผูกพันมากมาย ทำให้การชำระหนี้เพิ่มพูนขึ้นโดยลำดับ ส่งผลกระทบต่อฐานะดุลการค้าเงินและเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศด้วย

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2543 ได้แสดงทัศนะว่าการที่จะแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า และภาระหนี้สินของประเทศดังกล่าวนี้ ควรเน้นที่แนวทางพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยการลดการนำเข้าสินค้าประเภททุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศลง พร้อมกันนี้ก็ใช้แนวทางการส่งเสริมสินค้าของเรา ซึ่งมีคุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของตลาดออกไปจำหน่ายในต่างประเทศหากทำได้ก็จะคลี่คลายปัญหาการขาดดุลการค้า และภาระหนี้สินกับต่างประเทศได้มากที่สุด

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

เป็นที่ยอมรับร่วมกันว่าสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของคน แต่สภาพแวดล้อมที่ดีที่คนเราปรารถนาและต้องการนั้น ในปัจจุบันได้ถูกทำลายลงด้วยฝีมือของมนุษย์ที่นับวันจะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อเนื่องกันไปทั่วโลก ผลจากการพัฒนาที่ผ่านมาซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า สถานการณ์ของสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ไม่ว่าจะในเรื่องของสภาพที่อยู่อาศัย ปัญหาคุณภาพของแหล่งน้ำ เสียง อากาศเป็นพิษ ป่าไม้เสื่อมโทรม การแย่งชิงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้ง ปัญหาอาชญากรรม การฉกชิงวิ่งราว และปัญหายาเสพติด ล้วนแล้วแต่เป็นตัวอย่างของปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมที่ชัดเจนและนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวได้สั่งสมจนก่อให้เกิดเป็นปัญหาทางสังคม ซึ่งหากไม่ร่วมมือกันเร่งแก้ไขสถานการณ์ให้สภาพแวดล้อมพลิกฟื้นกลับคืนสู่สภาวะที่ดีแล้ว สภาพสังคมที่เสื่อมถอยย่อมส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของคนในสังคมด้วยเช่นกัน

1.1.5 ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2544. ได้แสดงทัศนะว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในหลายทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่มีบางส่วนของแนวทางที่กล่าวได้ว่าผิดทิศและสร้างผลกระทบให้แก่สังคมไทย ทำลายความเป็นชุมชนทั้งในชนบทและในเมืองให้ ล่มสลาย คนไร้ชุมชน และชุมชนที่มีอยู่ไม่สามารถรองรับชีวิตความต้องการของคนได้อีกต่อไป จึงนำมาซึ่งผลพวงของปัญหามากมายตามมา ไม่ว่าจะเป็นเด็กเร่ร่อน ยาเสพติด อาชญากรรมที่ค้ำคั่น ความผิดปกติทางจิตของผู้คน ฯลฯ

ชุมชนในชนบทมีความอ่อนแอและล่มสลาย เนื่องจากหนุ่มสาวในชนบทจำนวนมากต่างละทิ้งที่ทำกินทางการเกษตร เข้ามาแสวงหารายได้ที่ดีขึ้นด้วยการเป็นแรงงานที่ไร้ฝีมือในภาคอุตสาหกรรมในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ ๆ ขณะที่เกษตรกรที่เหลืออยู่กลับไร้พลังในการร่วมตัวในการพัฒนาชุมชนของตน อันเนื่องจากระบบเน้นการพึ่งพิงส่วนกลาง ยิ่งกว่านั้นการที่เกษตรกรได้รับการสนับสนุนให้เพาะปลูกพืชเพียงชนิดเดียวอย่างขาดความรอบคอบ เป็นเหตุให้เงินทุนของเกษตรกรหมดไปกับค่าปุ๋ย ยาฆ่าแมลง อีกทั้งต้องตกอยู่ภายใต้การกดราคาของ

พ่อค้าคนกลาง และมีความเสี่ยงต่อราคาพืชผลที่ตกต่ำ เกษตรกรจำนวนไม่น้อยจึงมีหนี้สินที่ไม่สามารถผ่อนชำระได้ ซึ่งยิ่งเป็นตัวเร่งให้ชุมชนในชนบทล่มสลายเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในยุคฟองสบู่ที่ผ่านมาราคาที่ดินได้รับการปั่นให้สูงอย่างขาดความยั่งยืน ในยุคนั้นมีเกษตรกรจำนวนไม่น้อยได้ขายที่ดินทำกินของตนให้แก่นายทุนซึ่งนำไปสร้างเป็นสนามกอล์ฟ รีสอร์ท ฯลฯ ตัวอย่างเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ นับเป็นบาดแผลสำคัญของการล่มสลายของ ชุมชนชนบทในช่วงที่ผ่านมา

1.1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ศรีศักร วัลลิโภดม, 2543. ได้แสดงทัศนะว่า ทุกวันนี้สังคมไทยเดินห่างจากอดีตจนเกือบจะแถมไม่เห็นหลังเลย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมปรับตัวไม่ทัน และเกิดสภาพความล้าหลังทางวัฒนธรรมขึ้นเกือบทั่วทุกท้องถิ่นและทุกภูมิภาคของประเทศ และปรากฏการณ์ที่แลเห็นกันได้อย่างชัดเจนในขณะนี้ก็คือคนเป็นจำนวนมากในชนบทมีหนี้สิน อันเนื่องมาจากการขายที่ดิน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นคนจนมาเป็นคนรวยในช่วงเวลาเดียว เงินที่ได้มาส่วนใหญ่ก็นำไปใช้ในสิ่งที่เกินสภาพความเป็นอยู่เดิม เช่น นำไปปลูกบ้าน ปลูกตึก ซื้อมอเตอร์ เครื่องไฟฟ้า เครื่องแต่งกายที่ทันสมัย รวมทั้งการเที่ยวเตร่เพื่อหาความสำราญ ความต้องการในสิ่งที่กล่าวมานี้ อันเป็นผลมาจากค่านิยมเดิมในสังคมไทยที่เกี่ยวกับการมีหน้ามีตา เพื่อที่จะได้รับการยอมรับและการยกย่องทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญ โดยคนในชนบทส่วนใหญ่คือ คนรุ่นใหม่ที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปี ลงมาจนถึงคนรุ่นหนุ่มสาว คนเหล่านี้ได้รับการเรียนรู้และรับรู้การเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองสมัยหลังเปลี่ยนระบอบการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบทางตะวันตก พร้อมกับกับการปลูกฝังและเพิ่มพูนค่านิยมในเรื่องความต้องการทางวัตถุและความเป็นปัจเจกบุคคลทุกเมื่อเชื่อวัน

แน่นอน สิ่งที่ทำให้คนไทยรุ่นใหม่ทุกวันนี้ห่างเหินจากอดีต และหันมารับของใหม่ ๆ สิ่งใหม่ ๆ จากภายนอกอย่างไม่หยุดยั้งก็คือ ค่านิยมในเรื่องการมีหน้า มีตา มีชื่อเสียงเกียรติยศเป็นสิ่งสำคัญ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

หมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอ นครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา เริ่มก่อตั้งเป็นชุมชน ก่อนปี พ.ศ.2410 หรือมากกว่า 134 ปีมาแล้ว เนื่องจากหลักฐานในการตั้งวัดศิระชะเลิงนั้นได้รับอนุญาตให้ตั้งวัดได้ประมาณปี พ.ศ.2410 ดังนั้นจึงสันนิษฐานว่าการตั้งชุมชนนั้นก็อาจจะตั้งขึ้นก่อนหรือใกล้เคียงกับการก่อตั้งวัดด้วย (พระหวาน อุดมธรมโม, 2545)

สถานที่ตั้งวัดและชุมชนในปัจจุบันนั้นเดิมเป็นที่ที่น้ำไหลลงมาจากที่ดอนมารวมกันในช่วงฤดูฝนจนกลายเป็นหนองน้ำใหญ่บริเวณกว้างใหญ่เป็นที่ที่สัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยง

ของชาวบ้านในละแวกนั้นต่างมาสนุกสนานรื่นเริงชาวบ้านจึงเรียกหนองน้ำนั้นว่า “ หนองหัว
ละเลิง ” และสถานที่นี้เป็นที่สาธารณะใช้ร่วมกันของชาวบ้านทั้งตำบลจึงตกลงสร้างวัดขึ้นใน
บริเวณหนองน้ำนั้นเรียกว่า “ วัดใหญ่ ” ที่ชื่อนี้เพราะเป็นวัดของตำบล ต่อมาเมื่อประมาณปี
พ.ศ.2437 ในสมัยที่หลวงพ่อนุ่มเป็นเจ้าของวัดได้เปลี่ยนชื่อวัดจาก “ วัดใหญ่ ” มาเป็น
“ วัดหัวละเลิง ” และต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ.2484 ได้เปลี่ยนอีกครั้งจาก “ วัดหัวละเลิง ” มาเป็น
“ วัดศิระละเลิง ” ซึ่งใช้คำว่า “ ศิระ ” แทน “ หัว ” จะไเพราะกว่า ซึ่งก็ใช้มาจนถึงปัจจุบันนี้
(พระหวาน อุดมธมโมและคณะ, 2545)

ส่วนในเรื่องของการตั้งถิ่นฐานของคนในชุมชนนั้น (คุณสงวน คุณเมรี คุณ
เฉลียว คุณกำปิ่น คุณคำรย์ คุณมะลิวัลย์ คุณนาค และคุณน้อย, 2544) พบว่าข้อมูลของคนที่เข้ามา
ตั้งถิ่นฐานกลุ่มแรกนั้นไม่ชัดเจน แต่ละคนจะบอกว่าอยู่มาตั้งแต่เกิด อยู่กันมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ปู่ย่า
ตายาย

ในหมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 ได้มีเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นจากอดีตถึง
ปัจจุบัน ดังนี้

ปี พ.ศ. 2410 ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างวัดใหญ่ (วัดศิระละเลิง)

ปี พ.ศ. 2487 เกิดสงครามญี่ปุ่น (มหาเอเชียบูรพา)

ปี พ.ศ. 2496 จากทางเกวียนเปลี่ยนมาเป็นถนนลูกรัง จากสถานีรถไฟนครราชสีมา
(หัวรถไฟ) – บ้านมะขามเต่า – โภกกรวด มีความยาวประมาณ 18 กิโลเมตร ซึ่งเป็นถนนสาย
หลักเพียงสายเดียว ขณะนั้น ซึ่งสามารถที่จะไปต่อถึงกรุงเทพฯ

ปี พ.ศ. 2505 ถนนลูกรังเปลี่ยนมาเป็นถนนลาดยาง เริ่มมีการบริการรถรับจ้างจากชุม
ชนเข้าสู่ตัวเมือง

ปี พ.ศ. 2510 มีไฟฟ้าเข้ามาถึงชุมชนบริเวณติดกับถนน

ปี พ.ศ. 2512 ไฟฟ้ากระจายเข้าสู่บ้านที่อยู่ลึกจากถนน

ปี พ.ศ. 2518 เริ่มมีการวางท่อระบายน้ำ

ปี พ.ศ. 2535-2536 มีการก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล มีการพัฒนาด้านโครง
สร้างพื้นฐานมากขึ้น เริ่มมีบ้านจัดสรรเข้ามาก่อตั้ง

ปี พ.ศ. 2542 มีการทำประปาถึงหมู่บ้าน โดยส่งมาจากบ้านมะขามเต่า

1.2.2 ระบบนิเวศน์ของชุมชน

1.2.2.1 สภาพบ้านเรือน

ลักษณะการตั้งบ้านเรือน ในอดีตนั้นการตั้งบ้านเรือนของชุมชน ศิริษะละเลิงนั้นตั้งเป็นกลุ่มอยู่ใกล้เคียงกับวัด และอยู่ใกล้เคียงกับลำปรุซึ่งเป็นลำน้ำที่ถูกขุดขึ้นมาจากคนในอดีตที่เป็นผู้สร้างเมืองนครราชสีมาขึ้นนั้นได้ทำการขุดลอกทางน้ำตรงจากลำตะคองเข้าสู่ตัวเมือง โดยทำการแยกน้ำจากลำตะคองบริเวณบ้านมะขามเต่าไว้ใช้ในการอุปโภค บริโภค (พันโทเนตร อุดมัง, 2536) ต่อมาเมื่อประชาชนในชุมชนมากขึ้นก็ได้มีการตั้งบ้านเรือนขยายออกไป ซึ่งลักษณะบ้านเรือนส่วนมากจะเป็นแบบหมู่บ้านในภาคอีสานทั่วไป คือการยกได้ถนนบ้านสูง และผนังบ้าน ฝาบ้านจะเป็นไม้ เสาไม้ แต่ในปัจจุบันก็มีการใช้เสาปูนมาทำเป็นเสาบ้าน และได้ถนนบ้านทำผนังบ้านด้วยปูน ส่วนมากจะเป็นบ้านที่ใช่เป็นร้านค้าด้วย

ดังแสดงให้เห็นลักษณะการตั้งบ้านเรือนในอดีตและปัจจุบัน ดังภาพที่ 4.2 และภาพที่ 4.3

(คุณดวง คุณเมรี คุณเจลิยว คุณกำป็น คุณคำริห์ คุณนาค และคุณน้อย, 2544)

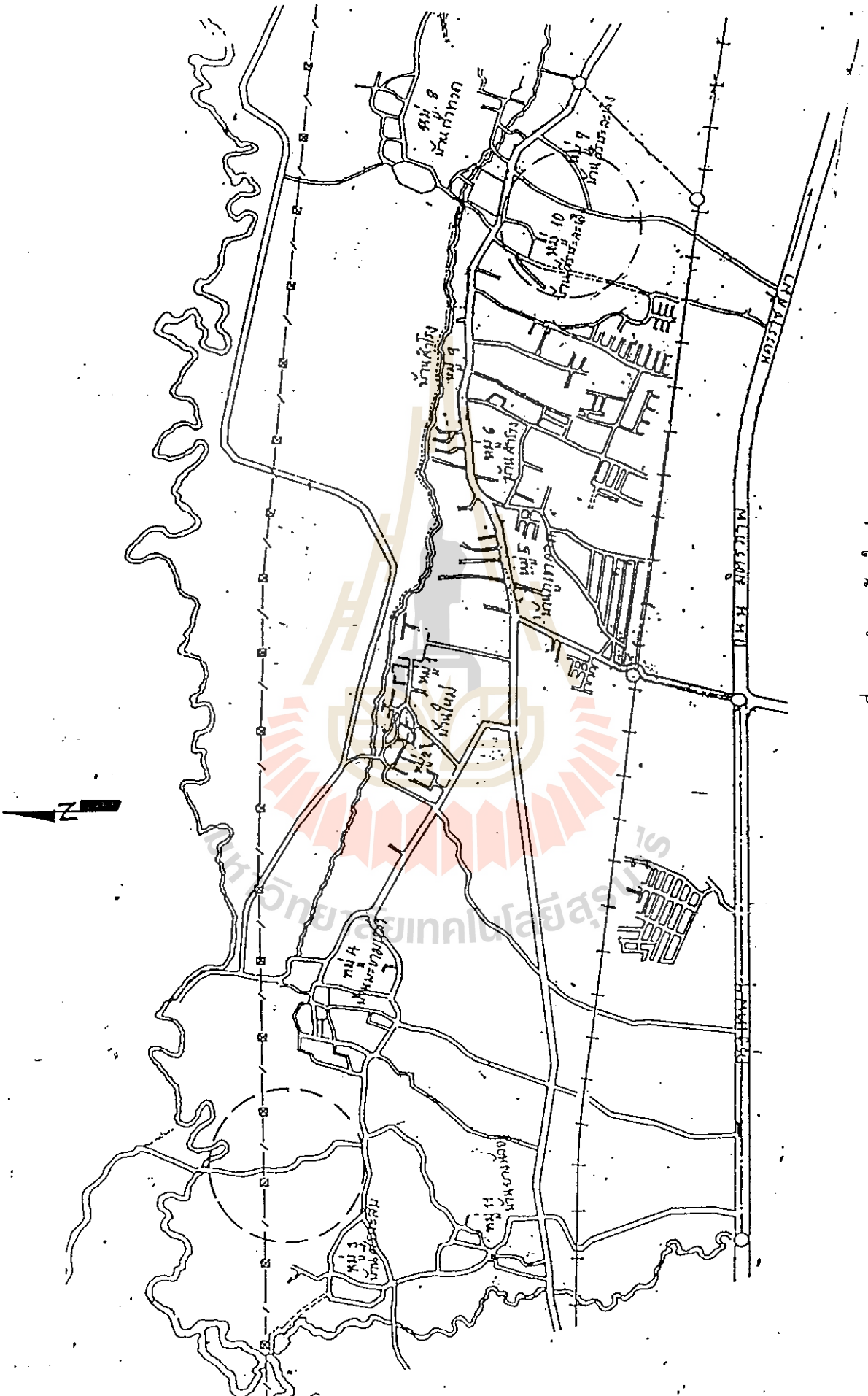
1.2.2.2. อาณาเขตการปกครอง

หมู่บ้านศิริษะละเลิง หมู่ 10 นั้นจะมีลักษณะที่ตั้งเช่นเดียวกับหมู่บ้านอีสานโดยทั่วไป กล่าวคือ จะตั้งอยู่บนที่โนนสูงและใกล้แหล่งน้ำที่สำคัญ เพื่อเป็นปัจจัยช่วยในการทำอาชีพและการดำรงชีวิต ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพเกษตรกรรม โดยปัจจุบันมีอาณาเขตการปกครองดังภาพที่ 4.1

ทิศเหนือ	ติดกับบ้านคำทวด หมู่ 8
ทิศใต้	ติดกับทางรถไฟ สายนครราชสีมา – กรุงเทพฯ
ทิศตะวันออก	ติดกับบ้านศิริษะละเลิง หมู่ 7
ทิศตะวันตก	ติดกับบ้านสำโรง หมู่ 6

1.2.2.3. การคมนาคมขนส่ง

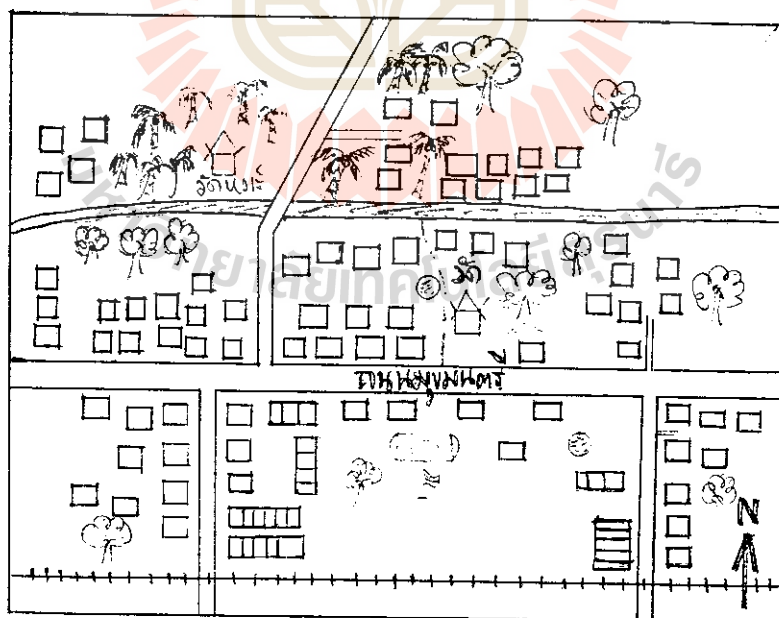
สำหรับการคมนาคมขนส่งระหว่างชุมชนกับตัวเมืองของสมาชิกในหมู่บ้านศิริษะละเลิง หมู่ 10 นั้นจะใช้เส้นทางถนนลาดยางสายมุนมนตรี และนอกจากนี้ยังมีท่ารถเมล์สาย 2 เทคโนโลยีราชมงคล – ศิริษะละเลิง และยังมีรถเมล์สาย 3 มะขามเต่า วิ่งผ่านด้วย

ภาพที่ 4.1 ตำบลบ้านใหม่

ภาพที่ 4.2 ลักษณะการตั้งบ้านเรือน ในอดีต
 (คุณสว่าง คุณเมรี คุณเฉลียว คุณกำป็น คุณคำริห์
 คุณมะลิวัลย์ คุณนาค และคุณน้อย, 2544)

ภาพที่ 4.3 ลักษณะการตั้งบ้านเรือน ณ ปัจจุบัน
 (กิตติพงษ์ วิริยะธรรมไพศาล, 2544)

ภาพที่ 4.4 โชนของพื้นที่และแนวเส้นตัดขวาง
(คำรห์ สิ้นปรู, 2544)

1.2.2.4. สภาพพื้นที่

สภาพพื้นที่ จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลในหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ที่ 10 จะทำการแสดงให้ทราบรายละเอียด ในประเด็นของลักษณะดินและภาพตัดขวางของพื้นที่ดังกล่าวที่ 4.5 และ 4.6 ตามลำดับ ดังนี้

ลักษณะดินจะมีเนื้อดินชั้นบนเป็นดินที่มีลักษณะร่วนปนทราย หรือดินทราย ส่วนดินที่ลึกลงไปนั้นเป็นดินที่มีลักษณะร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนดินเหนียวมีสีน้ำตาลอ่อน สีเทา สีเหลืองและสีแดงปะปน โดยเป็นชั้นดินที่มีความลึกมาก มีการระบายน้ำแลงถึงค่อนข้างแลง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ สำหรับปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์บนที่ดินนี้ ได้แก่ ความเค็มของดิน ส่วนใหญ่จะมีปริมาณธาตุโซเดียมสูงจนเป็นพิษต่อพืช (คุณสวาง คุณเมรี คุณเจลิยว คุณกำปิ่น คุณคำริห์ คุณมะลิวัลย์ คุณนาค, 2544 และ ข้อมูลจากแผนที่ธรณีวิทยาและแผนที่ชุดดิน, 2542)

1.2.2.5. ทรัพยากรน้ำ

สำหรับการใช้น้ำและแหล่งน้ำของหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 มีรายละเอียดดังนี้

ก. การใช้น้ำสำหรับการใช้น้ำในหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 มีรายละเอียดดังนี้

1. น้ำเพื่อบริโภค อุปโภค น้ำเพื่อใช้ในการดื่มกินนั้น ส่วนใหญ่จะอาศัยน้ำฝนซึ่งใช้กันมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบันก็ยังใช้ได้อยู่ ส่วนน้ำใช้ในอดีตนั้นจะใช้น้ำจากบ่อข้างวัดและจากลำปูลูเป็นหลัก สำหรับผู้มีฐานะก็จะทำการขุดบ่อบาดาลใช้ภายในครัวเรือนของตนแต่ปัจจุบันการใช้น้ำบาดาลลดน้อยลงเพราะน้ำมีรสเค็มมากขึ้นไม่สามารถใช้ได้ (คุณสวาง คุณเมรี คุณเจลิยว คุณกำปิ่น และ คุณคำริห์ , 2544)

2. น้ำเพื่อการเกษตร จากอดีตถึงปัจจุบันจะใช้น้ำจากลำปูลูทอดน้ำเข้าไปยังพื้นที่ทำการเกษตรของตน (คุณบุญปลุก คุณเปลี่ยน คุณเจลิยว คุณกำปิ่น และ คุณคำริห์ , 2544)

ข. แหล่งน้ำ ที่สำคัญของหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 ได้แก่ ลำปูลู และบ่อน้ำข้างวัด สำหรับลำปูลูนั้นปัจจุบันการใช้ประโยชน์นั้นลดน้อยลงเพราะคนที่มีบ้านใกล้เคียงได้ปล่อยน้ำเสียลงลำปูลูทำให้ลำปูลูเริ่มเน่าเสียแล้ว ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลกำลังดำเนินการในเรื่องการปรับปรุงให้มีสภาพดีขึ้น ในขณะที่บ่อน้ำข้างวัดปัจจุบันพระเณร ก็ใช้ในการอุปโภคอยู่ แต่ส่วนหนึ่งก็จะใช้น้ำประปาที่มาจากบ้านมะขามเฒ่า (คุณอุรรัตน์ คุณสวาง คุณเปลี่ยน คุณเจลิยว และ คุณคำริห์, 2544)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ร่วมกับข้อมูลจากแผนที่ธรณีวิทยาและแผนที่ดิน

ภาพที่ 4.5 ภาพตัดขวางในแนวตะวันตก - ตะวันออก

ภาพที่ 4.6 ภาพตัดขวางในแนวเหนือ - ใต้

Qa ชั้นบนสุดที่มีลักษณะเป็นกรวดหินทรายและดินตะกอนที่น้ำพัดพามาทับถมกันในอดีต
 KTms ชั้นล่างซึ่งมีความหนา มีชั้นเกลือหิน และแร่เกลือจืดแทรกสลับอยู่บางบริเวณ โผล่
 ขึ้นมาผิวดินจะทำให้ดินกลายเป็นดินเค็ม

1.2.3 ระบบสังคมวัฒนธรรม

1.2.3.1 ระบบเครือญาติ ปัจจุบันสมาชิกในหมู่บ้านศีระละเลิงมีความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวน้อยลงกว่าแต่ก่อน แต่ก็ยังมีอยู่เฉพาะที่บ้านใกล้เรือนเคียง (คุณสว่าง และ คุณอุครรัตน์, 2544) โดยคนดั้งเดิมในชุมชนนั้นจะสามารถสังเกตได้จากนามสกุลที่ลงท้ายด้วย “ ปรุ ” และ “ ใหม่ ” ซึ่งปัจจุบันจะพบคนที่มียามสกุลที่ลงท้ายด้วยคำดังกล่าวอาศัยอยู่บริเวณหลังวัดศีระละเลิงส่วนใหญ่

1.2.3.2 ผู้นำและการปกครอง การเลือกผู้นำของชุมชนนั้น จะให้ชาวบ้านเป็นคนเลือก ในอดีตนั้นจะอาศัยการยกมือ แต่ปัจจุบันจะเป็นการลงคะแนนเสียงในกระดาษและหย่อนลงในกล่อง ซึ่งลักษณะของผู้นำในชุมชนนั้นจะมีอยู่ 2 ลักษณะดังนี้

ก. ผู้นำที่เป็นทางการ ปัจจุบันนายคำริห์ สีนปรุ อายุ 52 ปี เป็นผู้ใหญ่บ้านอย่างเป็นทางการ และมีนายบุญเจิม เทียนปรุ และนางเฉลียว เผชญนทศ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน โดยจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญคือ การเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ พาลูกบ้านทำ และเวลามีกิจกรรมผู้ใหญ่บ้านจะเป็นคนเชิญชวนชาวบ้าน โดยมีกลุ่มออมทรัพย์ฯ และกลุ่มอาชีพอิสระและการเกษตร และพระเป็นผู้สนับสนุน

ข. ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ผู้นำที่ชาวบ้านให้ความนับถือด้วยความรู้ความสามารถของบุคคลเหล่านั้น ซึ่งในหมู่บ้านศีระละเลิง หมู่ 10 นั้น มีดังนี้ (คุณมะลิวัลย์, 2544)

1. พระอาจารย์หวาน อุดคมธมโม เป็นเจ้าอาวาสประจำวัดศีระละเลิง
2. พ.อ. สุรชัย วรพรพิสิฐผล เป็นข้าราชการบำนาญ
3. พ.ท. สมศักดิ์ บรรจงปรุ เป็นข้าราชการบำนาญ
4. ดานาค ล้อมขุนทด มีศขายกประจำหมู่บ้านศีระละเลิง
5. ขยายสว่าง แสนใหม่ อดีตภรรยาผู้ใหญ่บ้านสมัยก่อน

1.2.3.3 กลุ่มทางสังคมที่เป็นทางการสำหรับหมู่บ้านศีระละเลิงหมู่ 10 จะมีด้วยกัน 3 กลุ่ม ดังนี้ (คุณสุรชัย, 2544)

ก. กลุ่มอาชีพอิสระและการเกษตร ได้ถูกจัดตั้งขึ้น เมื่อ 2 มีนาคม พ.ศ.2544 เป็นการรวมกลุ่มเพื่อประโยชน์ในเรื่องของการประกอบอาชีพเวลาภาครัฐมีการสนับสนุนลงมาจะได้มีกลุ่มในการรองรับนโยบายเหล่านั้น

ข. กลุ่มออมทรัพย์ ได้ถูกจัดตั้งขึ้น เมื่อ 5 มิถุนายน พ.ศ.2544 ปัจจุบันมีสมาชิก 191 คน มีเงินออมทรัพย์ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2545 ทั้งสิ้น 61,841.89 บาท (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือนกรกฎาคม 2545)

ค. กลุ่มชนมหวาน เป็นการรวมกลุ่มสำหรับคนที่ทำขนมขาย เหมือนกันจะอยู่บริเวณบ้านผู้ใหญ่นบ้าน (คุณดวง คุณเมรี คุณเฉลียว คุณกำปิ่น คุณอุครรัตน์ คุณสมศักดิ์ และ คุณสุรัชย์ , 2544)

1.2.3.4 การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ โดยเรื่องที่สนใจศึกษาจะเกี่ยวข้องกับลักษณะการประกอบอาชีพจากอดีตว่ามีลักษณะอย่างไรจนมาถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ทำการแยกประเภทของอาชีพ ได้ดังนี้

ก. อาชีพการทำสวนมะพร้าว สวนหมาก ในอดีตพื้นที่ของหมู่บ้านศิระชะเลิงหมู่ 10 จะมีการปลูกพืชสวน จำพวก สวนมะพร้าว สวนหมาก จำนวนมากหมากของที่นี่มีชื่อเสียงส่งขายได้ราคาดีมาก รวมทั้งมะพร้าวด้วย แต่ในปัจจุบันลักษณะสภาพของดินที่ใช้ปลูกนั้นขาดความอุดมสมบูรณ์ไปมาก ปัจจุบันมีปัญหาดินเค็มทำให้ต้นมะพร้าว ต้นหมากตายลงไปจำนวนมาก ผลผลิตต่อต้นไม่คุ้มค่ากับการลงทุนที่จะดำเนินการ ลูกหลานที่เป็นเจ้าของต่อมาส่วนใหญ่ก็จะไปประกอบอาชีพอื่น ได้แก่ ลูกจ้าง ค้าขาย รับราชการ เป็นต้น ทำให้การดูแลรักษาในปัจจุบันก็จะปล่อยไปตามธรรมชาติ (คุณดวง คุณเมรี คุณเฉลียว คุณกำปิ่น คุณคำรห์ คุณเปลี่ยน คุณบุญปลูก , 2544)

ข. อาชีพการทำนา การทำนาปัจจุบันจะเป็นการทำนาที่นำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำนามากขึ้น มีเครื่องไถนา เครื่องสีข้าว ส่วนในเรื่องของการช่วยเหลือกันในการทำนา หรือที่เรียกว่าการลงแขกนั้น ปัจจุบันไม่มีเหลืออยู่แล้ว เพราะในปัจจุบันจะอาศัยการจ้างแรงงานเข้ามาช่วยรวมทั้งการให้เช่าที่นา เนื่องจากแต่ละคนต่างทำของตนเองไม่มีการช่วยเหลือกันทำให้ทำไม่ทันจึงต้องจ้างคนอื่นมาช่วยทำ มิฉะนั้นจะไม่ทันน้ำมา (คุณดวง คุณเมรี คุณเฉลียว คุณกำปิ่น คุณคำรห์ คุณเปลี่ยน และคุณบุญปลูก , 2544)

ค. อาชีพค้าขาย ได้แก่ ขายอาหาร ขายของชำ เป็นต้น หมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 นั้นมีการประกอบอาชีพค้าขาย เพิ่มมากขึ้นจากอดีตปัจจุบันมีร้านค้าจำนวน 13 แห่ง โดยแยกเป็นร้านขายของชำ จำนวน 7 แห่ง และร้านขายอาหาร จำนวน 6 แห่ง (สมุดบันทึกภาคสนามเล่ม 1)

ง. อาชีพรับจ้างทั่วไป จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่นบ้านกล่าวว่า ปัจจุบันสมาชิกในหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 มีอาชีพรับจ้างทั่วไปถึงประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่แถวชอยมงคล ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอนทำให้ต้องดิ้นรนเลี้ยงครอบครัวอย่างมาก ทำให้การที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนนั้นน้อยลงไปด้วย (คุณคำรห์ , 2544)

สำหรับลักษณะของการประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชนจะมีอิทธิพลต่อการที่จะพัฒนาชุมชนอย่างมาก อย่างเช่น บุคคลที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปมักจะสนใจกับการหาเลี้ยงครอบครัว

มากกว่าที่จะให้ความร่วมมือกับชุมชน เพราะคิดว่าตัวเองยังเอาตัวไม่รอดก็เลยไม่รู้จะไปช่วยคนอื่นได้อย่างไรและคิดว่าต้องการให้ภาครัฐลงมาช่วยมากกว่า

1.2.3.5 การศึกษา

หมู่บ้านศีรชะละเลิง หมู่ 10 ตั้งแต่ยังไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้านนั้น เด็ก ๆ จะต้องไปเรียนที่วัดภูเขาลาด และต่อมาประมาณปี พ.ศ.2483 ได้ย้ายมาอยู่ที่ศาลาการเปรียญวัดศีรชะละเลิง มีชื่อว่าโรงเรียนวัดศีรชะละเลิง โดยมีนายเป็รื่อง อรรถราช เป็นครูใหญ่ เปิดสอน ประถมศึกษาปีที่ 1-4 ต่อมาในช่วงระหว่างปี 2498 – 2500 ได้มีการแยกโรงเรียนออกจากวัดมาเป็นเอกเทศ มีนายฉลอม พจน์พิศิษฐ์ เป็นครูใหญ่ และทำการตั้งชื่อโรงเรียนใหม่เป็น โรงเรียนบ้านศีรชะละเลิง (รัฐบาลราษฎร์สามัคคี)

โรงเรียนศีรชะละเลิง เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ปัจจุบันเปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับปีการศึกษา 2544 มีนักเรียนทั้งสิ้น 293 คน ครู 14 ท่าน มีนักเรียน 8 ชั้นเรียน ดังนี้ (สถิติประจำวันที่ 4 ธ.ค. 2544)

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนนักเรียนของโรงเรียนศีรชะละเลิง

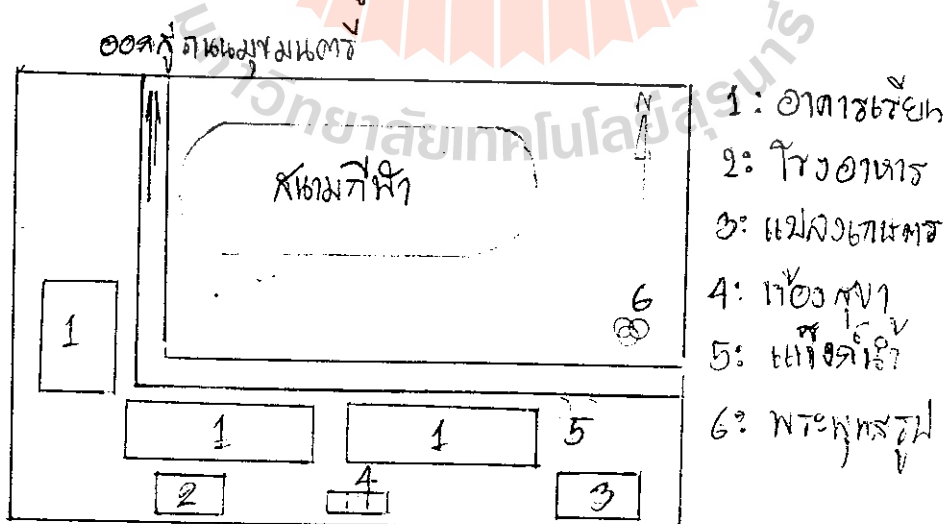
ชั้น	จำนวนนักเรียน		รวม
	ชาย	หญิง	
อนุบาล 1	7	9	16
อนุบาล 2	13	17	30
ป.1	26	16	42
ป.2	27	18	45
ป.3	25	16	41
ป.4	19	20	39
ป.5	26	21	47
ป.6	18	15	33
			รวม 293 คน

มีครู 14 ท่าน ดังนี้

ตารางที่ 4.2 จำนวนครู-อาจารย์ ที่ประจำโรงเรียนศีรชะละเล็ง

คนที่	ตำแหน่ง ระดับ	วุฒิ วิชาเอก
1	อาจารย์ใหญ่ 7	คบ. วัตถุประสงค์ศึกษา
2	ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ 7	กศ.บ. สังคมศึกษา
3	อาจารย์ 2 7	คบ.บริหารการศึกษา
4	อาจารย์ 3 8	ศษ.บ. การประถมศึกษา
5	อาจารย์ 2 7	คบ. คหกรรมศาสตร์
6	อาจารย์ 3 8	คบ. คหกรรมศาสตร์
7	อาจารย์ 2 7	ศษ.บ. สังคมศึกษา
8	อาจารย์ 2 7	คบ. บริหารการศึกษา
9	อาจารย์ 2 7	คบ. ภาษาไทย
10	อาจารย์ 2 7	คบ. เกษตรศาสตร์
11	อาจารย์ 3 8	ศษ.บ. สังคมศึกษา
12	อาจารย์ 3 8	ศษ.บ. การประถมศึกษา
13	อาจารย์ 2 7	ปกศ.สูง วิทยาศาสตร์
14	อาจารย์ 2 7	ศษ.บ. การประถมศึกษา

แผนผังโรงเรียนศีรชะละเล็ง หมู่ 10

ภาพที่ 4.7 แผนผังโรงเรียนศีรชะละเล็ง

(กิตติพจน์ วิริยะธรรมไพศาล, 2545)

จากการพูดคุยกับชาวบ้าน และครู ทำให้ทราบว่า โรงเรียนแห่งนี้จะมีเด็กจากครอบครัวที่ยากจนถึงครอบครัวปานกลางที่เข้ามาเรียน ซึ่งแต่ก่อนนั้น ทุกชั้นเรียนจะมี 2 ห้องด้วยกัน แต่เนื่องจากมีเด็กเข้ามาเรียนน้อย กอปรกับมีครูน้อยจึงทำการยุบรวมห้องเหลือเพียงชั้นละ 1 ห้องเท่านั้น ในขณะที่ครอบครัวที่มีฐานะดีกว่าจะส่งลูกของตนเข้าไปเรียนในเมือง เพราะเห็นว่าที่โรงเรียนศิระละเลิงทำการสอนเพียงชั้น ป.6 ซึ่งจะทำให้ยุ่งยากอีกเวลาเด็กจะต้องเข้า ม.1 รวมทั้งผู้ปกครองบางรายมองว่าโรงเรียนศิระละเลิงไม่ค่อยมีคุณภาพเท่าที่ควร โดยสรุปแล้วเด็ก ๆ ในหมู่บ้านศิระละเลิงจะจบการศึกษาระดับภาคบังคับ

1.2.3.6 การสาธารณสุข ปัจจุบันมีสถานอนามัยประจำชุมชน 1 แห่ง เป็นการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน โดยหากมีอาการเจ็บป่วยไม่มากสมาชิกในชุมชนก็จะทำการรักษาที่สถานอนามัยแต่หากเป็นหนักทางเจ้าหน้าที่สถานอนามัยจะทำหนังสือส่งตัวไปยัง โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาต่อไป ส่วนอสม. มีหน้าที่ ทำการชั่งน้ำหนักเด็กเกิดใหม่ บันทึกการเปลี่ยนแปลงของเด็กประจำเดือน นอกจากนี้ก็มีหน้าที่ช่วยในเรื่องของการเผยแพร่ข้อมูลด้านสาธารณสุขให้กับสมาชิกในชุมชนได้ทราบ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

สำหรับภาพรวมนั้นถือได้ว่า คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดีพอใช้ ทั้งนี้เนื่องจากระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา หมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 ไม่มีผู้ใดเสียชีวิตเนื่องจากโรคภัยร้ายแรงหรือโรคติดต่อเลย ส่วนมากจะเป็นการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนและชราภาพ ส่วนโรคที่เป็นกันมากในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาที่มีข้อมูลที่สถานอนามัยก็คือ โรคอุจจาระร่วง (สถานอนามัยประจำหมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10, 2544)

1.2.3.7 วัดและประเพณี

ก. วัด ชาวบ้านหมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 ทั้งหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธกันทั้งหมด และมีวัดที่ชาวบ้านนิยมไปทำบุญมีอยู่ 2 วัด ได้แก่ วัดศิระละเลิง และ วัดหงษ์ ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ติดกับชุมชน โดยในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับวัดจะทำสลับกัน เช่น ทำบุญปีใหม่ หากปีนี้ทำบุญที่วัดศิระละเลิง ปีหน้าก็จะไปทำบุญปีใหม่ที่วัดหงษ์ สำหรับเจ้าอาวาสประจำวัดศิระละเลิง นั้น คือ พระอาจารย์หวน อุตตมโม และมีพระ ทั้งสิ้น 16 รูป เณร 12 รูป เด็กวัด 1 คน

บทบาทของวัดที่มีต่อชุมชน วัดจากอดีตถึงปัจจุบันสำหรับชาวบ้านก็มองว่าวัดมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตอยู่ตลอด เป็นศูนย์รวมทางสังคมของชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดงานบุญ ประเพณีต่าง ๆ ชาวบ้านก็จะออกไปร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ แม้แต่ในเวลาวันปกติวัดและชุมชนก็มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะกิจกรรมกองทุนเงินล้านก็ทำการจัดประชุมที่วัดทุกเดือน นอกจากนี้ผู้ใหญ่บ้านก็ได้อาศัยวัดเป็นหอกระจายข่าวหากมีการประชุมอะไรก็จะอาศัยศาลาวัดเป็นสถานที่ประชุมอยู่บ่อยครั้ง (คุณดำริห์ ,2544)

ข. ประเพณี ในรอบหนึ่งปีในหมู่บ้านศีระชะเลิงจะมีประเพณีตาม
ปฏิทินของไทย เช่น ตักบาตรทำบุญปีใหม่ ทำบุญวันมาฆบูชาในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 4 ทำบุญวันวิ
สาขบูชาในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 7 ทำบุญในวันอาสาฬหบูชาในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 ตักบาตรเทโวใน
วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 และ วันลอยกระทงในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 (คุณสว่าง คุณเมรี คุณเฉลียว
คุณกำป็น คุณคำริห์ คุณเปลียน คุณบุญปลูก และคุณมะลิวัลย์ , 2544)

แต่จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่มีนั้นในอดีตก็มีเหมือนกันแต่จะมีกิจ
กรรมที่มากกว่าในปัจจุบัน เช่น ในวันอาสาฬหบูชาในอดีตจะมีการทำเทียนเพื่อเข้าร่วมการแห่เทียน
ประกวดที่ศาลากลางจังหวัด แต่ในปัจจุบันนั้นชุมชนศีระชะเลิงและวัด ไม่ได้มีการทำแล้ว เหตุ
ผลสำคัญก็เนื่องมาจากค่าใช้จ่ายในการทำเทียนนั้นสูงมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีตและส่วนหนึ่งก็ไม่มี
ใครที่มีฝีมือเหมือนคนสมัยก่อนทำให้กิจกรรมนี้ได้สูญหายไปแล้วในปัจจุบัน

โดยสรุป

การเปลี่ยนแปลงจากอดีตถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพ ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า
อาคารบ้านเรือน และชีวภาพ ได้แก่ วิถีชีวิต สภาพป่าไม้ ซึ่งนับได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ
ด้าน การเปลี่ยนแปลงนั้นมีทั้งดี ทำให้ชุมชนเจริญขึ้นและไม่ดี เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น การเปลี่ยน
แปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านศีระชะเลิง หมู่ 10 นั้นมีความซับซ้อน เกี่ยวโยงกันทั้งปัจจัยภายใน
ในชุมชนเองและปัจจัยภายนอก โดยหากจะพิจารณาถึงศักยภาพของหมู่บ้านศีระชะเลิง หมู่ 10
นั้นพบว่า หมู่บ้านศีระชะเลิง หมู่ 10 มีทำเลตั้งอยู่ใกล้กับตัวเมือง พร้อมทั้งมีถนนลาดยางถึงชุม
ชนทำให้สะดวกในการคมนาคมแต่ในเรื่องของพื้นที่นั้น พบว่า พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของชุมชนมีปัญหา
เรื่องดินเสื่อมคุณภาพและน้ำบาดาลมีรสเค็มทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ สำหรับปัจจุบันนั้น
น้ำที่ใช้เพื่อการอุปโภค บริโภค นั้นจะอาศัยน้ำประปาที่ส่งมาจากบ้านมะขามเฒ่า สำหรับระบบ
สังคมและวัฒนธรรม ในประเด็นของความสัมพันธ์ของคนในชุมชนพบว่า ความสัมพันธ์จะมีมาก
ภายในครอบครัวหรือญาติกันแต่จะมีน้อยในครอบครัวที่ไม่รู้จักกัน ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อน อาจ
เพราะในปัจจุบันพื้นที่หมู่บ้านมีคนที่หลากหลายอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ ซึ่งลักษณะดังกล่าวส่งผลให้
การจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนนั้นมีสมาชิกเข้าร่วมไม่มากนัก ทำให้กิจกรรมหลาย ๆ
อย่างที่ภาครัฐเคยสนับสนุน ขาดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจนทำให้ต้องล้มเลิกไป เช่น การ
จัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดภายในหมู่บ้านศีระชะเลิง เป็นต้น

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

2.1.1.1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านศีรษะละเลิง หมู่ 10 ได้แสดงทัศนคติว่ารัฐบาลทักษิณ ชินวัตร พยายามทำจริง โดยได้จัดตั้งกองทุน ฯ นี้ขึ้นซึ่งกองทุน ฯ นี้จะช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนได้ สมาชิกในชุมชนคาดหวังว่านโยบายดังกล่าวจะช่วยให้เกิดสภาพคล่องภายในครอบครัวและภายในชุมชน ทำให้มีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น

2.1.1.2 เงิน 1 ล้านบาท ที่ได้จัดสรรให้กับหมู่บ้านและชุมชนที่มีความพร้อมขององค์กรในชุมชน นับว่าเป็นจำนวนเงินที่ไม่น้อยสำหรับใช้ในการจัดตั้งกองทุน ฯ ของแต่ละชุมชน โดยเงินจำนวน 1 ล้านบาทที่แต่ละชุมชนได้มานั้น จะถูกบริหารให้เป็นเงินสำหรับชุมชนที่จะต้องรักษาให้อยู่กับกองทุนฯ ตลอดไป โดยสมาชิกในชุมชนจะต้องช่วยกันดูแล ตรวจสอบ อยู่เสมอ

2.1.1.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นบุคคลที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ในความรู้ ความสามารถซึ่งได้ถูกเลือกขึ้นมาเป็นบุคคลที่จะร่วมกันบริหารจัดการกองทุน ฯ ของชุมชน ซึ่งสมาชิกในชุมชนคาดหวังว่าจะสามารถบริหารจัดการกับเงิน 1 ล้านบาทของชุมชนให้เกิดประโยชน์กับสมาชิกมากที่สุด ทั้งนี้ก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการเพียงอย่างเดียว สมาชิกในชุมชนเองก็มีบทบาทสำคัญเช่นเดียวกันในการให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการในการดำเนินการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ

2.1.1.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน นับถึงเดือนกรกฎาคม 2545 พบว่า จำนวนผู้ชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย กับ ผู้ที่ไม่ชำระเงินกู้ตามกำหนด มีสัดส่วน ครึ่งต่อครึ่ง คือมีผู้ชำระเงิน 31 คนและผู้ที่ไม่ชำระเงินตามกำหนด 48 คน

2.1.1.5 ผู้สมัครขอกู้ สำหรับหมู่บ้านศีรษะละเลิง หมู่ 10 มีจำนวนสมาชิกกองทุนฯ ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2545 จำนวน 191 ราย และมีผู้ที่ได้รับเงินกู้ไปแล้ว 79 ราย ซึ่งยังมีผู้ที่สนใจจะขอกู้เงินจากกองทุนอยู่อีก ไม่ต่ำกว่า 10 ราย แต่จากการที่มีปัญหาผู้กู้ในช่วงแรก คือ 79 ราย นั้น มีผู้หลายรายไม่ยอมชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยตามกำหนด ทำให้ผู้ที่ขอกู้รายใหม่เกรงว่าจะไม่มีเงินให้ตนเองกู้ทั้งที่ได้เขียนแบบฟอร์มขอกู้ไปแล้วก็ตาม

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A พบว่า

2.1.2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน ในที่นี้จะหมายถึงการพิจารณาให้เงินกู้แก่ผู้กู้ ในทัศนะของคณะกรรมการ พบว่า คณะกรรมการทั้ง 14 คน จะทำการพิจารณาจากศักยภาพของผู้ที่ขอกู้ ซึ่งคณะกรรมการจะดูจากสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวันว่ามีความพร้อมทั้งในเรื่องของการประกอบธุรกิจจริงและความสามารถที่จะชำระเงินกู้ตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญาได้จริง ซึ่งข้อดี ข้อเสีย ดังนี้

ข้อดี ทำให้การบริหารงานของกองทุนฯ มีความเสี่ยงในเรื่องของเงินหมุนเวียนลดลง

ข้อเสีย สำหรับผู้ที่ต้องการจะทำอาชีพใหม่ อาจจะขอเงินกู้ได้ยากกว่าผู้ที่มีอาชีพอยู่แล้ว

2.1.2.2 กระบวนการทำบัญชีของกองทุน จะมอบหมายหน้าที่ให้กับ เภรัญญิก ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการจัดทำบัญชีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนเงินล้าน โดยจะมีการจัดทำเอกสารตามแนวทางที่ส่วนกลางกำหนดมา แต่ก็มีส่วนที่ดัดแปลงให้เหมาะสมกับความเข้าใจของเภรัญญิกเองแต่โดยภาพรวมของข้อมูล เนื้อหาที่ตรงมีก็ไม่ได้ขาดหายไป ในการจัดทำบัญชีของเภรัญญิกจะถูกตรวจสอบโดยคณะกรรมการกองทุน ฯ ทุก ๆ เดือน หากมีปัญหาในเรื่องใดก็จะมีการตรวจสอบ และพยายามปรับปรุงการทำบัญชีให้มีประสิทธิภาพถูกต้อง

2.1.2.3 การรับชำระหนี้ของกองทุนฯ หมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 ในปัจจุบันจะให้เภรัญญิกเป็นผู้รวบรวมเงินที่ผู้กู้มาชำระ นำส่งธนาคารออมสินเอง ซึ่งการกระทำแบบนี้ถือว่าผิดระเบียบแห่งชาติ แต่คณะกรรมการกองทุนฯ ของหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 ได้ลงมติให้มีการรวมเงินไปส่งตึกว่าจะให้ผู้กู้ไปชำระเงินเองที่ธนาคาร เพราะเภรัญญิกจะทำการตรวจสอบว่าใครนำเงินไปส่งธนาคารแล้วและใครยังไม่นำเงินไปส่งนั้น เพรรัญญิกจะทำได้ยาก ไม่สะดวก เสียเวลา

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.1.3.1 ผลโดยตรง

มีผู้กู้เงินจากกองทุนฯ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐที่จะให้เงินกองทุนเป็นทุนของชุมชน ช่วยเพิ่มรายได้ ทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้ามากขึ้น

2.1.3.2 ผลกระทบโดยตรง

สมาชิกทุกคนมีเงินสะสมกับกองทุนออมทรัพย์ของชุมชน แต่พบว่าเมื่อสมาชิกคนใดได้กู้เงินจากกองทุนไปแล้วส่วนใหญ่จะหยุดการส่งเงินออมกับกองทุน ฯ และผู้กู้บางรายไม่ชำระทั้งเงินกู้และเงินฝากออมทรัพย์

2.1.3.3 ผลกระทบโดยอ้อม

ในแง่ดี คณะกรรมการและสมาชิกในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหารจัดการกองทุน ฯ มากขึ้นกว่าตอนเริ่มโครงการ ฯ ทำให้กองทุน ฯ มีศักยภาพและความพร้อม แต่ส่วนหนึ่งก็ต้องได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกกองทุน ฯ ด้วย โดยเฉพาะในเรื่องของการชำระเงินกู้

ในแง่ไม่ดี สมาชิกกองทุน ฯ รวมทั้งประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุน ฯ มีทัศนคติในเรื่องการขาดความรับผิดชอบของผู้กู้ที่ได้รับเงินกู้ไปแล้ว ไม่ยอมส่งเงินตามกำหนดทำให้สมาชิกที่จะขอกู้ที่เป็นรายใหม่ ไม่สามารถขอกู้ได้

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.1.1 ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กู้ ผู้ที่ได้รับเงินกู้จากกองทุน ฯ นำเงินที่ได้ไปใช้ในการเพิ่มทุนในกิจการของตน ซึ่งประกอบกิจการมานานทำให้มีประสบการณ์มากและยาวนานในการดำเนินงานของตนให้เกิดผลกำไรมากที่สุด โดยผู้กู้คาดว่าเงินที่ได้จากการกู้มานี้จะช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ที่เหลือก็จะใช้ในการเพิ่มทุน

2.2.1.2 หนี้สินในระบบและนอกระบบของผู้กู้

สำหรับผู้กู้จะมีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ โดยคิดเป็น 49 รายจาก 79 ราย และ ผู้กู้ที่ไม่มีหนี้สินเลย คิดเป็น 30 รายจาก 79 ราย

2.2.1.3 รายได้ของครอบครัว

สำหรับผู้กู้ทั้งที่ประกอบอาชีพค้าขาย เกษตรกรรม ช่างและอุตสาหกรรม นั้น จะมีรายได้ อยู่ระหว่าง 1,000 – 10,000 บาท/เดือน ในขณะที่ผู้กู้ที่มีอาชีพข้าราชการนั้น จะมีรายได้ตั้งแต่ 10,000 – 30,000 บาท/เดือน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.2.1 จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน ฯ ในทัศนะของสมาชิกที่ได้รับเงินกู้แล้ว กล่าวว่า จำนวนเงินไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายในกิจการของแต่ละคน เนื่องจากมีจำนวนผู้ขอกู้เงินจำนวนมากทำให้คณะกรรมการต้องเฉลี่ยให้สมาชิกได้รับเงินอย่างทั่วถึงซึ่งเงินที่จะปล่อยให้กู้ยืมนั้นจะทำการกำหนดวงเงินในแต่ละอาชีพไว้ ดังนี้ กลุ่มอาชีพค้าขายวงเงิน 400,000 บาท กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมวงเงิน 250,000 บาท กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมวงเงิน 150,000 บาท กลุ่มอาชีพช่างวงเงิน 100,000 บาท และ กู้เงินฉุกเฉินวงเงิน 100,000 บาท

ซึ่งสมาชิกที่ขอกู้จะถูกแยกออกเป็นกลุ่มดังกล่าว หากกลุ่มใดมีผู้ขอกู้มาก เช่นอาชีพค้าขาย ก็จะต้องเฉลี่ยให้ได้เงินกันทุกคน ซึ่งก็จะได้เงินในจำนวนที่น้อย ทำให้ไม่เพียงพอสำหรับการลงทุน

2.2.2.2 สถานที่ในการประกอบธุรกิจส่วนใหญ่จะอาศัยพื้นที่บริเวณบ้านของตนเอง โดยเฉพาะอาชีพค้าขาย ยิ่งถ้ามีบ้านอยู่ติดถนนชุมชนก็จะทำแผงขายของออกเพื่อประกอบการค้า ส่วนผู้ที่ไม่มีบ้านติดถนนก็จะอาศัยพื้นที่หน้าบ้านคนอื่นที่ติดถนน เพื่อใช้ค้าขายหรือมีอยู่จำนวน 2-3 รายที่ใช้พื้นที่ของศูนย์สาริตการตลาดเป็นที่ค้าขาย โดยจะช่วยกันออกค่าน้ำค่าไฟ เฉลี่ยแล้วต่อเดือนไม่เกิน 150 บาท ส่วนวัตถุดิบที่ใช้มักจะเข้ามาซื้อในเมือง เพราะมีวัตถุดิบครบตามต้องการแต่หากในชุมชนมีก็จะหาซื้อภายในชุมชน แต่ส่วนใหญ่จะเข้ามาซื้อในเมืองเนื่องจากหากซื้อในปริมาณที่มากก็จะช่วยลดจำนวนเงินที่ต้องซื้อลงได้

2.2.2.3 เทคนิควิธีทำงานจะอาศัยประสบการณ์ที่สั่งสมกันมาของแต่ละครอบครัวและของแต่ละบุคคล ซึ่งจะปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ ซึ่งในการประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชนนั้นจะเป็นในลักษณะหาเช่ากินค่า โดยเฉพาะอาชีพค้าขายซึ่งหากพูดถึงเทคนิควิธีทำงานแล้ว ก็ไม่มีเทคนิคที่พิเศษอะไร เพียงแต่อาศัยความชำนาญของตนเองเท่านั้น

2.2.2.4 กำลังทำงาน ส่วนใหญ่มักจะอาศัยสมาชิกในครอบครัวในการทำงานเนื่องจากเป็นกิจการขนาดเล็กไม่ได้มีกระบวนการในการทำงานมาก และไม่จำเป็นต้องอาศัยเทคนิควิธีที่เฉพาะทางมากนัก

2.2.2.5 เงินอื่น ๆ นี้จะหมายถึงเงินนอกระบบซึ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสมาชิกในชุมชนนิยมกู้เงินนอกระบบ เนื่องจากกู้ยืมสะดวก ซึ่งผู้ที่อาชีพในชุมชนมักจะกู้ยืมขยืมเงินและบางส่วนก็กู้ยืมเพื่อเพิ่มทุนในการประกอบอาชีพของตน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.3.1 การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้แต่ละราย

เนื่องจากการทำกิจการของผู้ในหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 จะเป็นในลักษณะของการหาเช่ากินค่าไม่ได้มีกิจการใหญ่โต ในการดำเนินกิจการนั้นก็อาศัยประสบการณ์ของตน ในการจัดสรรเงินทุนที่จะใช้ในการจัดซื้อ จัดหา วัตถุดิบที่จำเป็น โดยจะเลือกซื้อวัตถุดิบจากแหล่งที่เคยซื้อ เพราะไว้วางใจได้ และก็จะเป็ราคาของคนที่อยู่ใกล้กัน ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดต้นทุนได้พอสมควร

2.2.3.2 การหาตลาดที่ดี ของสมาชิกนั้นส่วนใหญ่จะอาศัยตลาดเดิม ๆ ที่คุ้นเคยและสะดวกเนื่องจากเงินกู้ที่ได้มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะขยายกิจการของตน จึงจำเป็นต้องอาศัยตลาดเดิมๆ เพื่อไม่ให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการลงทุน

2.2.3.3 การหาวัตถุประสงค์ที่ดี เนื่องจากปัจจุบันภายในหมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะสามารถใช้ในการประกอบอาชีพของสมาชิกในหมู่บ้านได้ ฉะนั้นสมาชิกในชุมชนมักจะเข้าไปหาซื้อวัตถุดิบในเมืองซึ่งมีความสะดวก ครบถ้วนและมีคุณภาพ

2.2.3.4 การทำบัญชี เนื่องจากประกอบอาชีพแบบหาเช้ากินค่ำ ไม่ได้เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ มีสมาชิกในครัวเรือนช่วยกันทำมาหากิน เงินที่ได้มาก็ต้องใช้จ่ายในวันรุ่งขึ้นเป็นอย่างนี้ประจำทุกวัน ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นต้องทำบัญชี และตัวสมาชิกเองก็ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีไม่ว่าจะเป็นบัญชีอย่างง่ายหรืออย่างยาก

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.4.1 ผลโดยตรง

ผู้ที่กู้เงินได้จากกองทุนฯ จะทำให้มีเงินทุนสำหรับใช้หมุนเวียนในกิจการของตนอาจจะไม่มากแต่ก็ช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

2.2.4.2 ผลกระทบโดยตรง

ทำให้ผู้กู้มีสภาพคล่อง มีเงินทุนหมุนเวียน เงินที่กู้มาได้ส่วนหนึ่งจะถูกแบ่งไปใช้หนี้สินที่สะสมมานานให้มีจำนวนหนี้ลดลง อีกส่วนก็จะนำมาใช้เพิ่มทุนในกิจการของตน

2.2.4.3 ผลกระทบโดยอ้อม

ทำให้สมาชิกผู้กู้และผู้ที่มีอาชีพหาเช้ากินค่ำ มีที่พึ่ง มีกำลังใจที่จะประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่มากนักน้อย

3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

3.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า

3.1.1 การเกิดกองทุน

หมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 ปัจจุบันมีการจัดตั้งกองทุนทั้งสิ้น 2 กองทุน คือกองทุนเงินล้านและกองทุนออมทรัพย์ โดยในการก่อตั้งกองทุน ฯ ทั้งสองนั้นได้เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการก่อตั้งด้วย ไม่ว่าจะเป็นกฎระเบียบ หรือคณะกรรมการบริหาร

กองทุน ฯ ดังกล่าวนี้นี้ สมาชิกชุมชนมีแสดงทัศนคติว่าเป็นกองทุนที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ในการช่วยเหลือคนในชุมชนมาก ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนทั้งสิ้น 191 ราย มีเงินออมทั้งสิ้น 61,841.89 บาท (ข้อมูลเดือนกรกฎาคม 2545)

สำหรับกองทุนเงินล้านที่ได้จัดตั้งขึ้นได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ โดยกองทุนฯ จะช่วยพัฒนาอาชีพ ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และทำให้เกิดสวัสดิภาพของสมาชิกในชุมชน

3.1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ หมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสมาชิกในชุมชนมีทั้งสิ้น 14 คน แยกเป็นชาย 7 คน และหญิง 7 คน โดยจะมีทั้งข้าราชการทหารบำนาญ ข้าราชการ อติตนาชชานาคาร เป็นต้น

โดยคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากประชาชนร่วมกันทำร่าง กฎระเบียบ โดยยึดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หลังจากทำฉบับร่างเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการจะจัดประชาคมภายในชุมชนโดยให้สมาชิกในชุมชนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบ เพื่อให้เป็นที่พอใจทุกฝ่าย

เมื่อจัดทำกฎระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีการบริหารจัดการกองทุนแล้ว ทั้งคณะกรรมการและสมาชิกจะต้องมีกิจกรรมหลักร่วมกัน ดังนี้ การรับสมัคร การจัดทำบัญชี การตรวจสอบการทำบัญชี และ การจัดประชุมสมาชิก นอกจากนี้ก็จะมีการจัดประชุมประจำเดือนขึ้นเฉพาะคณะกรรมการเพื่อสรุปถึงสถานะของกองทุนฯ ในแต่ละเดือนที่ผ่านมา โดยหากมีปัญหา ก็จะร่วมกันแก้ปัญหา รวมทั้งร่วมกันพิจารณาอนุมัติเงินกู้ตามแบบฟอร์มที่สมาชิกกรอกมาในแต่ละเดือน เพื่อทำการอนุมัติ

ในการพิจารณาให้เงินกู้ยืม คณะกรรมการจะทำการแยกกลุ่มอาชีพของ ผู้กู้ก่อน แล้วจะทำการพิจารณาถึงสถานะของผู้กู้แต่ละรายตามสภาพจริง ๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน โดยคณะกรรมการจะทำการลงคะแนนเสียง หากคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งก็จะทำการอนุมัติวงเงินกู้ของผู้กู้แต่ละราย โดยผู้กู้แต่ละรายจะได้เงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท

การจัดสรรผลประโยชน์ ตามระเบียบนั้นจะมีการจัดสรรผลประโยชน์ภายหลังจากบริหารงานครบ 1 ปี เมื่อได้ทำงบดุล บัญชีของกองทุนฯ แล้ว โดย ณ ปัจจุบันมีดอกเบี้ยที่ได้จากการรับชำระเงินกู้คืนทั้งสิ้น 11,040.75 บาท (ข้อมูลเดือนกรกฎาคม 2545)

สำหรับระบบบริหารกองทุนของหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 มีกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสม ตามมติของสมาชิกในหมู่บ้าน ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานที่ภาครัฐต้องการให้เกิดขึ้น

3.1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง

สำหรับหมู่บ้านศีรยะละเลิง หมู่ 10 สมาชิกในชุมชนมีลักษณะความเป็นอยู่คล้ายสังคมเมือง ต่างคนต่างอยู่ จะมีความใกล้ชิดกันก็เฉพาะบ้านใกล้เรือนเคียง ญาติพี่น้องเท่านั้น การพึ่งพากันของคนในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (ข้อมูลจากบร.2. 2545)

แต่ละครอบครัวก็จะมีอาชีพของตน แต่ละอาชีพก็จะเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ ซึ่งในการมีกองทุนเงินล้านก่อตั้งขึ้น ก็จะช่วยให้เกิดมีแหล่งเงินทุนให้กู้ยืม ซึ่งสมาชิกในชุมชนก็คาดว่าเงินที่กู้มาได้ก็จะใช้เพิ่มทุนหาเลี้ยงครอบครัวต่อไป

สำหรับการที่จะมีการพึ่งพากันในระดับหมู่บ้าน หรือการมีกลุ่มอาชีพนั้น ในทัศนะของสมาชิกในชุมชนมองว่าหมู่บ้านศีรยะละเลิง หมู่ 10 นี้ขาดคนที่จะเป็นแกนนำหรือผู้นำในการพาทำกิจกรรมที่จะช่วยเพิ่มรายได้ของสมาชิก และยังส่งผลถึงการไม่มีกิจกรรมดี ๆ หลายอย่างที่ภาครัฐสนับสนุน ผลจากการขาดผู้นำหรือแกนนำก็ทำให้กิจกรรมที่ภาครัฐสนับสนุนนั้นไม่สามารถดำเนินการได้ต่อเนื่อง เพียงแต่ทำในช่วงแรก ๆ ไม่กี่วันก็เลิก นี่จึงเป็นสาเหตุสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านศีรยะละเลิง หมู่ 10

3.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

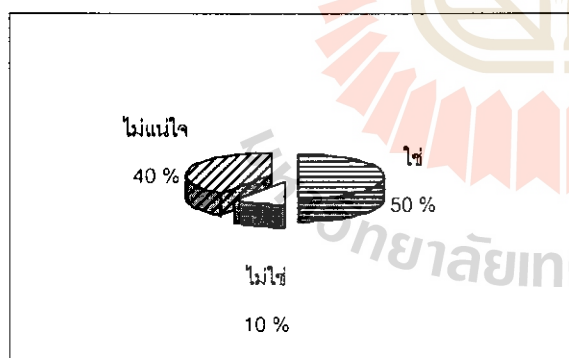
ในระดับกองทุนเงินล้าน จากการดำเนินงานมาของกองทุน ฯ พบว่าสมาชิกกองทุนฯมีทัศนคติที่ไม่ดีสำหรับพฤติกรรมการชำระหนี้คืนของสมาชิกที่กู้เงินได้แล้วในรอบแรก ๆ เนื่องจากมีการขาดส่งหลายราย ทำให้สมาชิกเกรงว่าจะทำให้ขาดเงินหมุนเวียนที่จะทำการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกรายใหม่ นอกจากนี้ก็ได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับคณะกรรมการว่าหลังจากการดำเนินการในปีแรกแล้วจะไม่มีใครสมัครเป็นคณะกรรมการบริหารในปีถัดไป กอปรกับกรรมการในชุดเดิมบางคนก็จะไม่ทำงานต่อจะขอลาออก ซึ่งปัญหาตรงนี้อาจส่งผลต่อการดำเนินงานของกองทุนเงินล้านในอนาคตอันใกล้นี้แน่นอน

ในระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน เนื่องจากจำนวนเงินที่ผู้กู้แต่ละรายได้นั้นเป็นจำนวนที่ไม่มากนัก ไม่เพียงพอในการเพิ่มทุนประกอบอาชีพ ซึ่งในที่สุดแล้วผู้กู้ส่วนใหญ่ก็จะหันกลับไปเข้าวัฏจักรเดิม ๆ คือ กู้เงินนอกระบบเหมือนเดิม และจำนวนเงินที่กู้ได้จำนวนน้อยก็ทำให้การขาดตลาดใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพก็ไม่มี ทำให้ต้องอาศัยตลาดเดิม ๆ ฉะนั้นการประกอบอาชีพด้วยการกู้เงินจากกองทุน ฯ ก็ไม่ได้ช่วยให้การดำเนินกิจการอาชีพดีขึ้นเท่าที่ควร

3.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง

ปัจจุบัน ลักษณะของความสัมพันธ์ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน และ คนกับชุมชน ในหมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 นั้นเมื่อทำการพิจารณาจาก บร.2 จะพบว่าคนในชุมชนมองว่าคนในหมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 นั้นมีความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับปานกลาง หมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 นี้เริ่มจะเข้าสู่ลักษณะของสังคมเมืองมากขึ้น การที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันนั้นจะมีแต่ในครอบครัวญาติกันเท่านั้นน้อยรายที่จะช่วยเหลือคนอื่นอย่างจริงใจ (คุณสงวน คุณเมรี คุณเฉลียว คุณกำปิน คุณคำรห์ คุณเป็เทียน คุณอุครรัตน์ คุณหนู และคุณบุญปลุก , 2544)

ส่วนในเรื่องของความสามัคคีนั้น จะมีบ้างเมื่อจะต้องมีการจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชน แต่ก็จะมีเฉพาะกลุ่มคนหน้าเดิมที่เคยเข้ามาร่วม ร่วมทั้งจะเป็นกลุ่มอาชีพค้าขาย คนดั้งเดิม มากกว่าอาชีพรับจ้างทั่วไป (คุณหนู, 2544) ซึ่งมุมมองของคนประกอบอาชีพทั่วไป ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน และไม่พอเพียงกับการใช้จ่ายภายในครอบครัวนั้นกล่าวว่า รายได้ก็แทบจะไม่พอใช้จ่ายแล้วก็เลยไม่อยากจะเสียดวงนี้ไป ใครที่พอจะมีก็ให้เค้าทำไปแล้วกัน ตรงกันข้ามอยากให้ชุมชนภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือมากกว่า (หญิงบ้านเลขที่ 172 ซอยมงกฏ, 2544) และจากการพิจารณาข้อมูลจาก บร.2 ตัวชี้วัดที่ว่าด้วย ทักษะของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อผู้นำชุมชน ว่ามีคุณธรรม ยุติธรรมหรือไม่ พบว่า สัดส่วนของคำตอบมีดังนี้

สังเกตว่าสัดส่วนของผู้ที่ตอบว่าไม่แน่ใจ 40% กับใช่ 50% ไม่ห่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งตรงนี้ทักษะของผู้วิจัยมองว่าผู้นำชุมชนคนปัจจุบันนั้นแสดงบทบาทยังไม่ชัดเจน ทำให้สมาชิกในชุมชนเกือบครึ่งหนึ่ง ให้ความเห็นไม่แน่ใจกับความมีคุณธรรม ความยุติธรรม ของผู้นำ

จากความไม่แน่ใจในตัวผู้นำชุมชน ส่งผลให้ความศรัทธาในการที่จะอุทิศตัวของประชาชนต่อชุมชนนั้นน้อยลงไปตามไปด้วย กลายเป็นว่าการเป็นตัวอย่างที่ไม่ค่อยชัดเจนของผู้นำ ได้กลายเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะพัฒนาหมู่บ้านศิระละเลิง หมู่ 10 และผู้วิจัยมองว่าสำหรับประธานกองทุนฯ นั้นหากมีบทบาท และแสดงบทบาทนั้นอย่างตรงไปตรงมาให้กับสมาชิกกองทุน ฯ รวมทั้งสมาชิกในชุมชน จะทำให้การทำงานใน

การบริหารจัดการกองทุน ฯ ประสบความสำเร็จได้ แต่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิก หรือไม่นั้นก็คงต้องขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าที่จะขึ้นกับผู้นำ

3.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

3.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

3.2.1.1 จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 ถึงเดือนกรกฎาคม 2545 มีจำนวนเงินออมทั้งสิ้น 61,841.89 บาท ดอกเบี้ยจากเงินกู้ 11,040.75 บาท และจำนวนเงินล้านเหลือ 145,000 บาท

3.2.1.2 คณะกรรมการบริหารกองทุน ฯ ระดับตำบลซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการที่จะคอยช่วยเหลือกองทุน ฯ ของหมู่บ้านที่มีปัญหา โดยการเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นร่วมกับคณะกรรมการในหมู่บ้านที่มีปัญหา เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา

3.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

3.2.2.1 ผู้กู้ขาดความรับผิดชอบในการชำระหนี้คืนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อมูลเดือนกรกฎาคม 2545 มีจำนวนทั้งสิ้น 48 ราย

3.2.2.2 ขาดผู้นำหมู่บ้านที่มีความเสียสละและความคิดสร้างสรรค์ ทำให้การพัฒนาต่าง ๆ ไม่สามารถเกิดขึ้นในหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10

3.2.2.3 สมาชิกกองทุน ฯ มีความไม่พอใจในการตัดสินใจของคณะกรรมการที่ให้ตนเองน้อยแต่ให้คนอื่นมากกว่าทั้ง ๆ ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน

3.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า

สำหรับตำบลบ้านใหม่ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล โดยมีพัฒนาการประจำตำบลร่วมสังเกตการณ์ในการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการ ฯ ดังกล่าวจะมีหน้าที่สำคัญในการเป็นกลุ่มแลกเปลี่ยน ความรู้ ประสบการณ์ ในการบริหารกองทุนของแต่ละหมู่บ้าน โดยหากหมู่บ้านใดมีปัญหาในการบริหารจัดการกองทุน ฯ ก็จะมีคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านระดับตำบลลงพื้นที่ในหมู่บ้านนั้น ทำการจัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการในหมู่บ้านนั้น ๆ ที่มีปัญหา เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น หาทางแก้ไขต่อไป

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

3.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กำหนด

ทำการศึกษาตั้งแต่วันที่ 3 – 14 มิถุนายน 2545 ตั้งแต่เวลา 09.00 – 18.00 น. ของทุกวัน

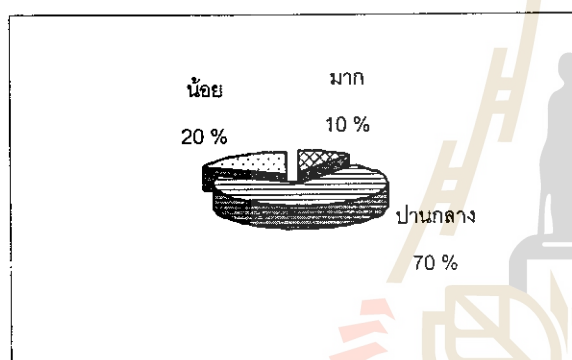
ทำการศึกษาทั้งสิ้น 50 หลังคาเรือน จากทั้งหมด 288 หลังคาเรือน (ข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้าน) คิดเป็นร้อยละ 17.36 ของจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด

กรณี 1 หลังคาเรือนมีมากกว่า 1 ครอบครัวทำการสัมภาษณ์รวม

เพียง 1 ชุด

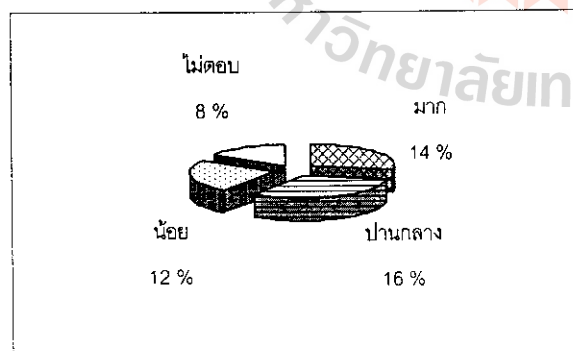
สามารถแสดงผลได้ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี

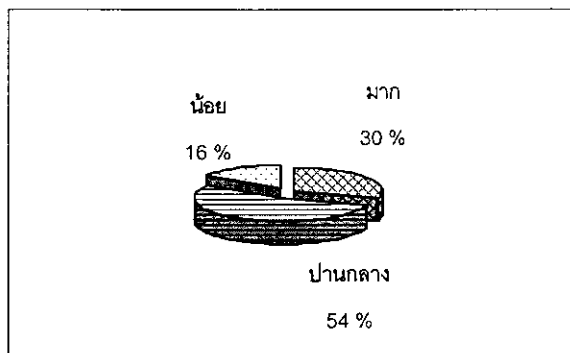
จากการสัมภาษณ์พบว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีในระดับปานกลาง

ตัวชี้วัดที่ 2 สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์

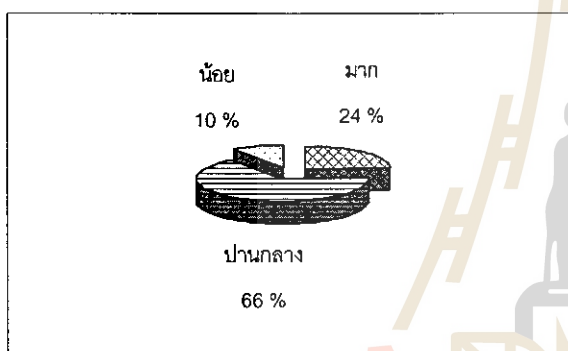
ในส่วนที่ไม่ตอบจะหมายถึงบุคคลผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถที่จะประเมินในภาพรวมของชุมชนได้

ตัวชี้วัดที่ 3 ชุมชนยกย่องคนทำความดี

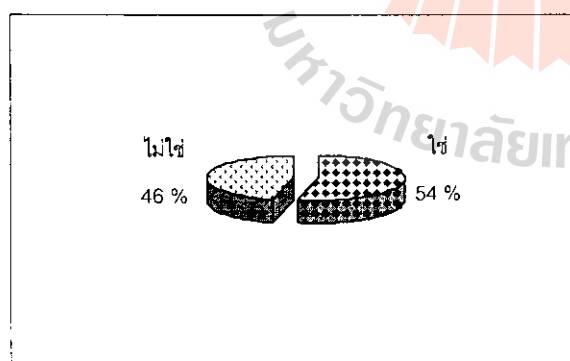
คนในชุมชนมองว่ามีการยกย่องคนทำความดีในระดับปานกลาง

ตัวชี้วัดที่ 4 สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความช่วยเหลือในระดับหมู่บ้านและชุมชนนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่จะช่วยเหลือกันเองภายในครอบครัว ญาติมิตร

ตัวชี้วัดที่ 5 สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม

- ในส่วนที่ตอบว่าใช่มีจำนวนครั้งมากกว่า 2 ครั้งต่อเดือน
- ในส่วนที่ตอบว่าไม่เช่นนั้นจะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพหาเช้ากินค่ำไม่มีเวลาที่จะไปหาความรู้เพิ่ม
- ในส่วนที่ไม่ตอบหมายถึงบุคคลที่มีทั้งไม่

ขอแสดงความคิดเห็นและไม่รู้จะพิจารณาอย่างไรเพราะไม่ค่อยได้สังเกตคนอื่น

ตัวชี้วัดที่ 6 สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

ผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้ง 50 คน ไม่สามารถบอกจำนวนตัวเลขได้แต่จะตอบในเชิงว่าทุกครอบครัวหรือไม่ ซึ่งมีคำตอบแยกได้ดังนี้

1. ตอบว่า “ทุกครอบครัว” จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 76
2. ตอบว่า “ไม่ทุกครอบครัว” จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 24

ตัวชี้วัดที่ 7 ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน

ผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้ง 50 คน ไม่สามารถบอกจำนวนตัวเลขได้แต่จะตอบในเชิงว่าทุกครอบครัวหรือไม่ ซึ่งมีคำตอบแยกได้ดังนี้

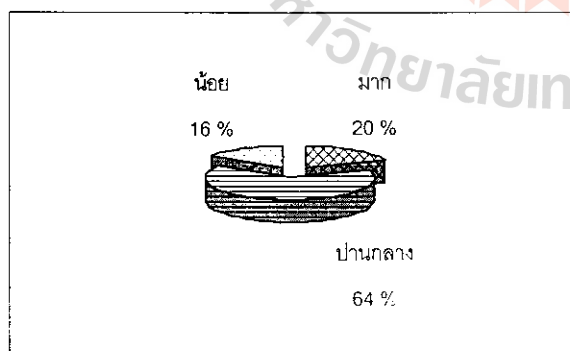
1. ตอบว่า “ทุกครอบครัว” จำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 66
2. ตอบว่า “ไม่ทุกครอบครัว” จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 34

ตัวชี้วัดที่ 8 ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน

ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้คำตอบหลากหลายดังนี้

1. มีกลุ่ม จากปีก่อน 0 กลุ่ม เพิ่มขึ้น 3 กลุ่ม จำนวน 45 ราย
2. รู้ว่ามีแต่ไม่รู้ว่ามีจำนวนเท่าไร จำนวน 5 ราย
(กลุ่มบ้านจัดสรร, บุคคลที่ไม่ค่อยเข้าร่วมกับกิจกรรมของชุมชน)

ตัวชี้วัดที่ 9 ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา

ไม่ตอบ หมายถึง ไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับชุมชน เป็นพวกที่อยู่บ้านจัดสรรรวมทั้งบ้านที่อยู่ห่างออกไปที่ไม่ค่อยได้รับข่าวสาร

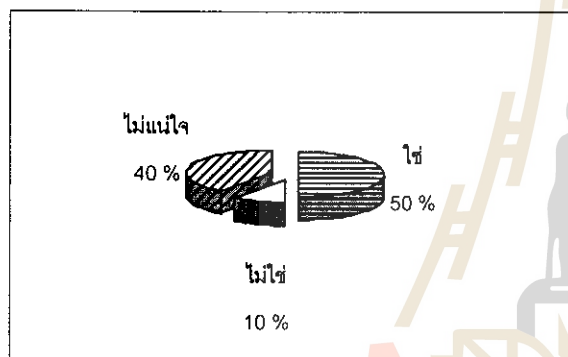
ตัวชี้วัดที่ 10 ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

ผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้ง 50 รายไม่สามารถระบุได้ว่ามีจำนวนผู้ที่ถูกช่วยเหลือ สงเคราะห์ในชุมชน มีเท่าไร โดยผลจากการสัมภาษณ์สามารถแยกได้ดังนี้

1. มีการช่วยเหลือแต่ไม่ทราบจำนวนผู้ถูกช่วยเหลือ	ผู้ตอบจำนวน 27 คน
2. ไม่มีการช่วยเหลือใดๆเลย	ผู้ตอบจำนวน 17 คน
3. ไม่รู้	ผู้ตอบจำนวน 6 คน

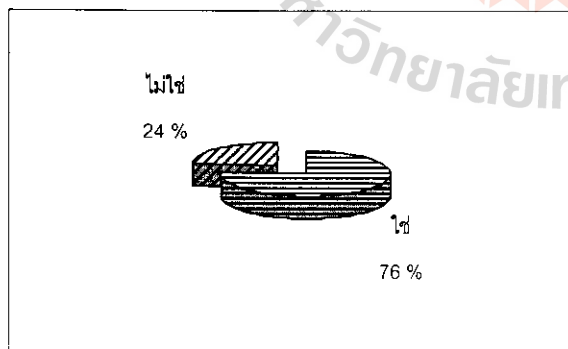
ผู้ที่ตอบว่า "ไม่มีการช่วยเหลือใด ๆ เลย" ให้ข้อสังเกตว่าแต่ละครอบครัวก็จะมีคนคอยดูแลอยู่แล้ว จึงไม่ค่อยมีใครมาเรียกร้องให้ชุมชนช่วยดูแล

ตัวชี้วัดที่ 11 ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม บุติธรรม

ผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าผู้นำชุมชน ยังแสดงบทบาทไม่ชัดเจนทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมีความไม่แน่ใจใน และมองว่าผู้นำไม่มีคุณธรรม บุติธรรม ถึงร้อยละ 50

ตัวชี้วัดที่ 12 ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

ผู้ที่ไม่ตอบนั้นจะเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรมของชุมชนไม่ค่อยจะยุ่งเกี่ยวจึงไม่รู้ว่ามี การทำอะไรกันบ้าง

3.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

3.4.2.1 ผู้นำมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ เหตุผลคือ หากผู้นำมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ จะทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนเพราะผู้นำจะเสาะหาความรู้ ความช่วยเหลือ จากภายนอกหมู่บ้านได้

3.4.2.2 ผู้นำมีความเสียสละ เหตุผลคือ ผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการต้องเสียสละเวลาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อชุมชน หากบุคคลเหล่านี้ขาดความเสียสละจะทำให้ไม่เกิดโครงการพัฒนาต่าง ๆ

3.4.2.3 ความช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เหตุผลคือ ภาครัฐคอยให้ความรู้ คอยติดตาม ประเมินกิจกรรมที่หมู่บ้านได้ทำ เพื่อจะรู้สถานะของชุมชนแล้วจะเข้ามาช่วยตรงจุด ตรงประเด็น

3.4.2.4 ความรับผิดชอบของสมาชิกในหมู่บ้านศีรษะละเลิง หมู่ 10 เหตุผลคือ สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อหมู่บ้าน ยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่大家一起กันจัดตั้งขึ้น ทำหน้าที่ของตนเอง กิจกรรมต่าง ๆ ก็จะดำเนินไปได้ด้วยดี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านศิริษะละเลิง หมู่ 10 สรุปได้ดังนี้
สำหรับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านศิริษะละเลิง หมู่ 10 มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ
ว่า กระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านศิริษะละเลิง หมู่ 10 บรรลุเป้าหมายของรัฐบาลมากน้อย
เพียงใด ศึกษาถึงปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่จะช่วยส่งเสริม ชัดขวาง การบรรลุเป้าหมายรัฐบาล
และเพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านรวมทั้งทราบข้อ
มูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

โดยการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านศิริษะละเลิง หมู่ 10 เริ่มจากการศึกษา
ทำความเข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล ศึกษาสภาพการดำเนินงาน
ของกองทุนหมู่บ้านศิริษะละเลิง หมู่ 10 ทำการประยุกต์แนวคิดของสตีเฟลบีมในการวิเคราะห์
ข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านศิริษะละเลิงหมู่ 10 พร้อมทั้งทำการกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะ
ทำการเก็บข้อมูล หลังจากนั้นจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบราย
งานและบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้ทำการรวบรวมข้อมูล
จนสมบูรณ์แล้วจึงทำการประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบ เพื่อทำการ
สรุป อภิปรายผลและแสดงข้อเสนอแนะ เพื่อการจัดการกองทุนหมู่บ้านศิริษะละเลิง หมู่ 10 ที่มี
ประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคตต่อไป

ผลการศึกษามีดังนี้

1. ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน ฯ

ปัจจุบันคณะกรรมการแต่ละท่านมีความตั้งใจที่จะเสียสละเวลาเพื่อให้ชุมชนดีขึ้น
หลายท่านเป็นข้าราชการบำนาญ บางท่านมีประสบการณ์ทางด้านธนาคาร กอปรกับภาครัฐจัดอบ
รมให้ความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานของกองทุนฯ โดยเฉพาะเรื่องการทำบัญชี ฉะนั้น
ปัจจุบันคณะกรรมการทุกคนได้พยายามช่วยกันดำเนินงานอยู่อย่างจริงจัง และจริงใจ

จากการได้ร่วมเข้าประชุมประจำเดือนตั้งแต่ เดือนธันวาคม 2544 ถึงเดือนกรกฎาคม
2545 ที่ผ่านมาผู้วิจัยสามารถที่จะกล่าวได้ว่าการทำงานของคณะกรรมการส่วนใหญ่ในแต่ละ
ตำแหน่งมีความรับผิดชอบสูง โดยเฉพาะประธานกองทุน ฯ ซึ่งนับว่าเป็นตำแหน่งที่สำคัญ หาก
ประธานไม่มีอุดมการณ์จริง ๆ ก็ยากที่จะรวมคณะกรรมการท่านอื่น ๆ ได้ แต่ก็มีบ้างที่บางคนยัง
ไม่มีความเสียสละอย่างเต็มที่ สังเกตจากการขาดการประชุมทุกครั้งที่ผ่านมา

โดยสรุปปัจจุบันคณะกรรมการกองทุน ฯ ชุมชนศิระชะเลิง หมู่ 10 มีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์ ความเสถียร และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ สามารถที่จะดำเนินการบริหารจัดการกองทุน ฯ ได้

2. ความสามารถในการทำธุรกิจและชำระคืนเงินกู้

ผลจากการได้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายกรณีสำหรับผู้กู้เงินจากกองทุน ฯ จำนวนหนึ่ง ทำให้ทราบข้อเท็จจริงบางประเด็น ดังนี้

1. ผู้ที่กู้เงิน ไปนั้นมีทั้งที่นำไปประกอบอาชีพจริงและไม่จริง
2. ผู้ที่กู้เงินส่วนใหญ่มีหนี้สินทั้งนายทุนนอกระบบและระบบธนาคาร
3. ในแต่ละเดือนผู้กู้จะต้องหมุนเงินเพื่อชำระหนี้หลายทาง

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การกู้ยืมเงินจากกองทุน ฯ นั้นจะมีประโยชน์ในแง่ของการช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของผู้กู้เท่านั้น ไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาระยะยาวได้ คุณภาพชีวิตของชาวบ้านไม่ได้ดีขึ้นเลย สำหรับผู้กู้ทุกรายของชุมชนศิระชะเลิง หมู่ 10 จะมีอาชีพส่วนตัวอยู่แล้ว ซึ่งการประกอบอาชีพในอดีตส่วนใหญ่ก็จะมีหนี้สินสะสมมาจนถึงปัจจุบัน

ฉะนั้นการกู้เงินจากกองทุน ฯ นั้นส่วนหนึ่งก็จะใช้ในการชำระหนี้ ที่เหลือซึ่งส่วนน้อยที่จะนำไปใช้ในการเพิ่มทุน ลงทุน ซึ่งเพียงวันเดียวเงินที่เหลือจากการชำระหนี้สำหรับอาชีพค้าขายก็ใช้เงินหมดแล้ว ซึ่งค้าขายไประยะหนึ่งก็ต้องใช้เงินทุนอีก ก็จะต้องกู้เงินจากนายทุนนอกระบบ การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต ก็จะเป็นวัฏจักรอย่างนี้เรื่อยไป (คือเป็นมาจากอดีตอยู่แล้วและก็ต้องเป็นไปในอนาคตด้วย)

โดยสรุป ผู้วิจัยมองว่าผู้ที่มีทั้งที่นำไปประกอบอาชีพจริงและไม่จริง ซึ่งในส่วนที่ไม่จริงนี้จะทำให้เกิดปัญหาในการชำระเงินกู้คืนแน่นอน เพราะจะต้องหาเงินมาชำระหนี้ซึ่งมีอยู่หลายทาง เพราะฉะนั้นในเดือนหนึ่ง ๆ ผู้กู้จะต้องชำระหนี้หลายทางหลัก ๆ ก็ได้แก่ ธนาคาร ประชาชน กองทุนเงินล้าน นายทุนนอกระบบ เป็นต้น

3. บทบาทของกองทุนเงินล้าน ในการพัฒนาชุมชนโดยรวมและตัวผู้กู้

สำหรับการพัฒนาชุมชนจากกฎระเบียบที่คณะกรรมการและประชาชนได้ร่วมกันจัดทำนั้นได้ระบุอย่างชัดเจนว่า

ผลประโยชน์หรือกำไรจากกองทุนจะมีการจัดสรรดังนี้

1. หักเข้ากองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน 30 %
2. ปันผลคืนให้สมาชิก 30 %
3. เป็นค่าตอบแทนกรรมการ 20 %

4. เป็นทุนการศึกษาเด็กยากจน 5%
5. เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์หมู่บ้าน 5%
6. เป็นทุนสำหรับผู้ด้อยโอกาสและคนชรา 10 %

เมื่อสิ้นปีทางคณะกรรมการกองทุน ฯ จะทำงบดุลเพื่อคำนวณผลกำไรที่กองทุน ฯ มีเพื่อใช้ในการจัดสรรดังกล่าว

สำหรับผู้กู้ ผู้วิจัยมองว่าเงินที่กู้ได้ไม่ได้ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของผู้กู้ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นเพียงแต่เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ปัจจุบันข้อมูลถึงเดือน กรกฎาคม 2545 มีผู้กู้เงินจากกองทุน ฯ ชุมชนสี่พระยะละเลิง หมู่ 10 จำนวนทั้งสิ้น 79 ราย โดยเงินกู้ที่แต่ละคนได้นั้นส่วนใหญ่ไม่เกิน 10,000 บาท เนื่องจากผู้ที่ขอกู้มีจำนวนมากทำให้แบ่งให้แต่ละรายได้น้อย จากที่กล่าวมาแล้วว่าเงินส่วนหนึ่งของผู้กู้จะต้องนำไปชำระหนี้ ฉะนั้นเงินส่วนที่เหลือที่จะใช้ในการเป็นทุนนั้นก็ลดน้อยเหลือไม่เท่าไร ซึ่งใช้ไม่ทั่ววันก็หมด สุดท้ายแล้วก็ต้องเข้าสู่ระบบการกู้เงินจากนายทุนนอกระบบ

ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนสี่พระยะละเลิง หมู่ 10 เมื่อได้ทำการวิเคราะห์จากแบบรายงานที่ 2 ทำให้ผู้วิจัยสรุปว่า ศักยภาพของสมาชิกในชุมชนนั้นจะมีมากน้อยนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับตัวสมาชิกเองนอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชนด้วยอย่างมาก หากผู้นำชุมชนคนปัจจุบันได้แสดงบทบาทของตนอย่างเด่นชัด และจริงใจแล้วนั้น ก็จะทำให้สมาชิกในชุมชนมีความศรัทธาและในที่สุดก็จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างจริงใจตามมา

สำหรับอนาคตของกองทุนเงินล้านชุมชนสี่พระยะละเลิง หมู่ 10 นั้นจะมีกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มคณะกรรมการกองทุน ฯ และกลุ่มสมาชิกกองทุน กรณีที่จะกล่าวถึงเฉพาะในระดับของชุมชนนั้นกลุ่มทั้งสองก็น่าจะมีอิทธิพลต่อกองทุน ฯ โดยตรง อนาคตของกองทุน ฯ จะเป็นไปในทิศทางใดนั้นก็ยังมีเพียงสองกลุ่มดังกล่าวเท่านั้นที่จะเป็นผู้กำหนด ในทัศนะของผู้วิจัยมองว่าอนาคตของกองทุนจะสดใส นั้น ประธานกองทุน ฯ จะต้องรักษาอุดมการณ์ของตนเอง และเพื่อร่วมงานให้ได้เสียก่อน ส่วนสมาชิกกองทุน ฯ นั้น ตัวประธานกองทุน ฯ คงไม่สามารถที่จะไปกำหนดได้ แต่จะเป็นเหมือนแม่เหล็กที่จะช่วยดึงดูดคนที่มีความสนใจเดียวกันให้ช่วยกันและเข้าร่วมกับการดำเนินงานได้ แต่ก็คงไม่สามารถเกิดขึ้นได้กับสมาชิกทุกคน สุดท้ายแล้วประธาน และคณะกรรมการก็คงจะต้องพยายามต่อไป พร้อมกับการสนับสนุนของภาครัฐอย่างต่อเนื่องด้วยถึงจะทำให้การจัดการกองทุน ฯ ของชุมชนสี่พระยะละเลิง หมู่ 10 สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้นกับการจัดการของกองทุน ฯ หมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านศิระชะเลิง ในการสรรหาคณะกรรมการควรมีการกำหนดวุฒิการศึกษา รวมทั้งประสบการณ์ ก่อนที่จะทำการสมัคร เพื่อการดำเนินงานมีความคล่องตัวมากขึ้น
2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
เนื่องจากปัจจุบันกองทุนเงินล้านของหมู่บ้านศิระชะเลิง หมู่ 10 มีปัญหาในเรื่องการชำระคืนเงินกู้ไม่ตามกำหนดเวลา ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกท่านอื่นที่สนใจจะขอกู้ ฉะนั้นเพื่อให้ผู้กู้มีความรับผิดชอบมากขึ้น ควรมีการจัดประชุมสมาชิกกองทุน ฯ โดยเฉพาะผู้กู้ ประจำทุกเดือน เพื่อให้สมาชิกทราบสถานะของกองทุน ฯ และได้หาทางแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจการอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
ผู้นำของหมู่บ้านทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ควรเสียสละเวลา เพื่อทำการรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนในการก่อตั้งกลุ่มอาชีพเสริมขึ้น เนื่องจากปัจจุบันมีศูนย์สาธิตการตลาดตั้งอยู่ที่กลางหมู่บ้านอยู่แล้ว ซึ่งเป็นสถานที่ที่เหมาะสมเนื่องจากอยู่ติดถนนใหญ่ โดยผู้นำจะต้องเริ่มจากการขอความอนุเคราะห์จากทางพัฒนาชุมชน ช่วยหาวิทยากรมาแนะนำอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับประชาชน หลังจากนั้นผู้นำก็ต้องเป็นตัวหลักในการบริหารจัดการ ซึ่งการก่อตั้งกลุ่มอาชีพเสริมจะทำให้ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งมีความยากจนมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ จะได้มีโอกาสในการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งบุคคลที่ประกอบอาชีพอื่นด้วยที่สนใจ ซึ่งหากทำได้ดังกล่าวแล้วจะทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง. และ ทบวงมหาวิทยาลัย. สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง. และ ทบวงมหาวิทยาลัย. สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์. กรุงเทพฯ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2544. ชุมชนนิยม : ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย. กรุงเทพฯ. ชัค เซสมิเคีย, 2544 216 หน้า
- กลุ่มงานประสานแผนอุตสาหกรรม กองประสานความร่วมมือภาคีรัฐบาลและเอกชน. 2542. “SMEs : พื้นฐานเศรษฐกิจไทย” วารสารเศรษฐกิจและสังคม 36 กันยายน - ธันวาคม 2545. หน้า 57-64 สำนักสารนิเทศสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- กองธรณีวิทยา . 2528. แผนที่ธรณีวิทยาประเทศไทย 1:250,000 ราวที่ ND 48-5. กรมแผนที่ทหาร.
- กองสำรวจและจำแนกดิน . 2542. แผนที่ดิน จังหวัดนครราชสีมา ราวที่ 5438 4. กรมพัฒนาที่ดิน.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. 2543. วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 200 หน้า.
- เนตร อุตมั่ง, 2536. ตำนานอีสาน 1500 ปี และวีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์. มิตรภาพการพิมพ์ จังหวัดนครราชสีมา
- บังอรรัตน์และคณะ. 2542. “ไอเอ็มเอฟ กับการฟื้นฟูเศรษฐกิจไทย” วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 36 มกราคม ถึง เมษายน 2542. หน้า 27-42. สำนักสารนิเทศสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี. คณะทำงานเพื่อเพิ่มสัมฤทธิ์ผลการนิเทศงานนักศึกษาตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นครราชสีมา. 2545. คู่มือการจัดเก็บข้อมูล บร.1-12. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี. พิมพ์ที่งานผลิตเอกสารกลาง ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา.

- รังสรรค์ พุททวงศ์. 2536. การละเล่นพื้นบ้านในเทศกาลสงกรานต์ ศึกษาบ้านยางหย่อง หมู่ที่ 3 ตำบลโลกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เอกสารประกอบการเรียนวิชาการวิจัยเชิงคุณภาพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล ที่ปรีตน์ วัชรางกูลและวีณา เตชะพนากร. 2545. “ความยากจน : ปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา” วารสารเศรษฐกิจและสังคม 39(1) มกราคม – กุมภาพันธ์ 2545. หน้า 37-44 สำนักสารนิเทศสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- พวงแก้ว ปรีชาชนพจน์ สุเมธ เหลืองศิริมงคลและการดา ชูเชิด. 2545. “สภาพแวดล้อมของคนไทย” วารสารเศรษฐกิจและสังคม 39(1) มกราคม – กุมภาพันธ์ 2545. หน้า 57-66 สำนักสารนิเทศสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อ เตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรุงเทพฯ. . สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

. ระเบียบสำนัก

นายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ. . สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ศรีศักร วัลลิโภดม. 2543. ทศวรรษนอกรีต : สังคม วัฒนธรรม ปัจจุบันผันแปร. กรุงเทพฯ.

เมืองโบราณ, 2543. 132 หน้า.

อาริยา เสวตามร์, 2542. ผ้าป่าข้าว. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย พิมพ์โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กรุงเทพฯ